

KONJUNKTUR TENDENSENE

September 1983

I N N H O L D

	Side
Konjunkturtendensene i Norge:	
Sammenfatning og perspektiver	3
Industri	4
Olje- og gassutvinning	8
Bygge- og anleggsvirksomhet	8
Arbeidsmarked	10
Industriinvesteringene	11
Investeringene i oljevirkosomhet	12
Privat konsum	13
Lønningene	14
Innenlandske priser	15
Utenrikshandel	16
Konjunkturtendensene i utlandet:	
Sammendrag	20
Råvareprisene	22
Storbritannia	22
Vest-Tyskland	24
Frankrike	25
Italia	26
Sverige	26
USA	28
Japan	29
Tabellvedlegg for Norge	31
Tabellvedlegg for utlandet	33

STATISTISK SENTRALBYRÅ

OSLO: Postboks 8131 Dep, Oslo 1, Tlf. (02) * 41 38 20

KONGSVINGER: Postboks 510, Stasjonssida, 2201 Kongsvinger, Tlf. (066) * 16 111

Statistisk Sentralbyrå ber om å bli oppgitt som kilde når oppgaver fra dette heftet blir gjengitt.

KONJUNKTURTENDENSENE FOR SEPTEMBER 1983

Konjunkturtendensene publiseres av Statistisk Sentralbyrå hver måned. Detaljerte analyser av konjunkturutviklingen vil bli gitt en gang i kvartalet. De ørige utgavene av Konjunkturtendensene vil vanligvis bare inneholde tabeller og figurer over økonomisk korttidsstatistikk for Norge og for utlandet.

Arbeidet med Konjunkturtendensene utføres ved Økonomisk Analysegruppe i Statistisk Sentralbyrås Forskningsavdeling. Forespørsler om konjunkturutviklingen i Norge kan rettes til Per Richard Johansen eller Morten Reymert og om utviklingen i utlandet til Kjell Wettergreen.

Arbeidet med denne rapporten ble avsluttet mandag 26. september.

KONJUNKTURTENDENSENE I NORGE:

SAMMENFATNING OG PERSPEKTIVER

Samlet produksjon og etterspørsel for norsk økonomi er etter alt å dømme i svak oppgang. Vekstimpulsene kommer nå fra oljevirkksomheten, lageropp-svinget i utlandet og økende offentlige aktivitet som følge av en mer ekspansiv finanspolitikk. Men kontrasten til utviklingen på andre områder i norsk økonomi er stor og til dels økende. Det private konsumet er i stagnasjon eller bare svak vekst, aktiviteten i bygge- og anleggsnæringen synes også å vise svikt, og industriinvesteringene er sterkt fallende. Arbeidsledigheten har økt, og en større andel av de ledige består nå av nykommere på arbeidsmarkedet, først og fremst ungdom.

Eksportoppgangen har nå pågått siden slutten av fjoråret. Men fortsatt er det stort sett bare leveransene av særlige konjunkturfølsomme råvarer og halvfabrikata som har økt som følge av lageropp-svinget i utlandet. Ferdigvareeksporten viser derimot svikt. De fleste internasjonale organisasjoner venter en svak oppgang i Vest-Europa gjennom det neste ett til halvannet år. Slår disse prognosene til kan en vente at en bredere del av den norske vareeksporten etterhvert vil ta seg opp igjen. Men utsiktene internasjonalt er fortsatt svært usikre, og det kan ikke utelukkes at konjunkturutviklingen blir enda svakere enn det mange prognoser tilsier. I så fall vil oppgangen i den samlede norske eksporten kunne flate ut allerede i høst eller til vinteren; det er liten grunn til å vente at lageretterspørselen i utlandet vil gi vekstimpulser i vesentlig lengre periode enn ett år.

Den private konsumetterspørselen er nå i stagnasjon eller i høyden i svak vekst. Detaljomsetningen viser svikt, og kjøpet av nye biler har falt. Det er også mye som tyder på at veksttaket i tjenestekonsumet er svekket. Avtakende lønnsstigningstakt og svikt i sysselsettingen i tillegg til en allerede lav sparerate vil bidra til svak konsumetterspørsel også i resten av 1983. Men tilbakebetalingene av forskuddsskatt er spesielt høye i år, og dette trekker i motsatt retning.

Investeringsutviklingen har i de siste årene variert uvanlig sterkt nær-ingene imellom. Industriinvesteringene har falt gjennom de siste to år og blitt nær halvert i samme periode regnet i faste priser. Den siste investeringsundersøkelsen tyder ikke på noen bedring i industriens investeringsetterspørsel i løpet av sommermånedene, heller det motsatte. Fallet i industriinvesteringene vil etter undersøkelsens oppgaver fortsette i 1984, men noe mer dempet enn i de to foregående årene. Også boliginvesteringene har falt noe det siste året. Tallet på igangsatte boliger vil kunne bli 1 - 2 000 lavere i år enn i fjor, dersom det ikke finner sted et sterkt oppsving mot slutten av året. Investeringene i oljenæringene er derimot i betydelig vekst. I år vil investeringsverdien i disse næringene kunne bli tre ganger så høye som investeringene i industrien. En ytterligere økning i oljeinvesteringene vil finne sted til neste år. Utbyggingsprosjekter som har blitt vedtatt nylig, vil kunne føre til forholdsvis høy investeringsaktivitet i oljenæringene også etter 1984.

Samlet industriproduksjon har stort sett holdt seg uendret siden slutten av fjoråret, men i det siste kanskje med en svak tendens til oppgang. Industri-sysselsettingen har gått betydelig ned, og produktiviteten i industrien har økt sterkere enn på lenge. Produksjonsutviklingen har variert sterkt mellom de ulike industrinæringene. Som følge av den økte internasjonale etterspørselen etter råvarer og halvfabrikata har produksjonen i treforedlings-, metall- og kjemisk råvareindustri økt sterkt. De fleste av disse næringene har også kunnet registrere betydelige økte priser på sine produkter og dermed bedre fortjenestemarginer etter uvanlig dårlig inntjening ifjor. Produksjonen i verkstedindustrien sett under ett har vært synkende gjennom de siste årene og viser foreløpig ingen tegn til utflating. Økende aktivitet knyttet til utbyggingen i Nordsjøen, først og fremst byggingen av Statfjord C- og Gullfaks A-plattformene, har blitt mer enn motvirket av en sterk nedgang i etterspørselen etter norskbygde skip og i de innenlandske industriinvesteringene.

Samlet sysselsetting har gått ned

hittil i år i følge arbeidskraftundersøkelsene. Nedgangen har vært særlig sterk i de vareproduserende næringer, men sysselsettingen har også falt i varehandelen. Arbeidsledighetsproblemet har forsterket seg ytterligere i løpet av de siste månedene. Som følge av den svake sysselsettingsutviklingen og økningen i arbeidsstyrken har tallet på registrerte ledige gått opp, når en ser bort fra normale sesongvariasjoner. Men også sammensetningen av ledigheten har endret seg. Andelen blant de ledige med en nær tilknytning til arbeidsmarkedet har gått ned ved at tallet på permitterte har sunket. Tallet på arbeidsledig ungdom har derimot økt, trass i flere elevplasser i de videregående skoler og andre tiltak rettet mot ungdomsledigheten.

Pris- og lønnsveksten er avtakende. Lavere vekst i offentlig regulerte priser, blant annet i jordbruksprisene sist sommer, har virket dempende på den samlede prisveksten. Men stigningstakten i mer markedsbestemte priser er også svekket både som følge av lavere økning i lønninger og trolig også i driftsresultatene på produksjons- og omsetningsleddene. Konsumprisstigningen fra 1982 til 1983 vil kunne bli 8-8 1/2 prosent mot en økning på 11,3 prosent fra 1981 til 1982. Men de siste oppgavene tyder på at stigningstakten for engrosprisene har tiltatt noe, blant annet fordi økte internasjonale råvarepriser begynner å slå igjennom i engrosomsetningen. Den reduserte lønnsveksten skyldes for det meste de forholdsvise lave tariff tilleggene fra i vår. Lønnsglidningen viser foreløpig få tegn til en så sterk demping som det ble antatt under det sentrale oppgjøret.

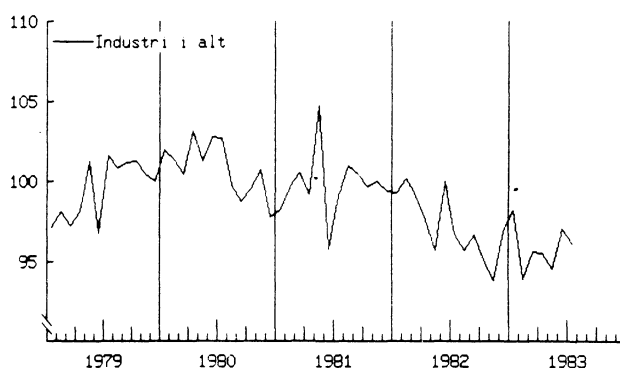
Utenriksøkonomien vil vise svært høye overskudd i år. Uten vesentlige endringer i oljeproduksjonen i resten av året vil overskuddet på driftsregnskapet kunne bli av størrelsen 13-15 milliarder kroner.

INDUSTRIPRODUKSJONEN: PRODUKTIVITETSVEKST TROSS STAGNERENDE PRODUKSJON

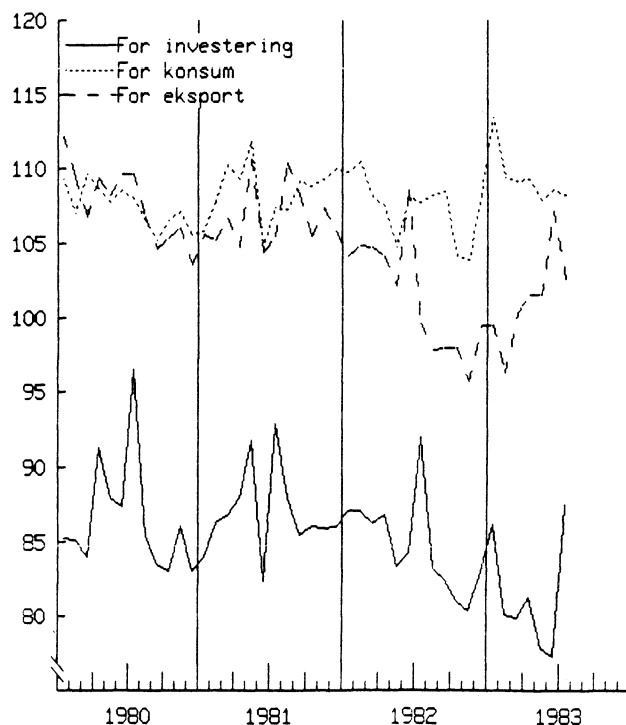
Etter at samlet industriproduksjon tok seg opp rundt årskiftet, har utviklingen gjennom 1983 vært preget av

stagnasjon. Den underliggende tendensen kan synes å ha tatt seg svakt opp i de siste månedene, men dette er det enda for tidlig å avgjøre med sikkerhet. Samlet industriproduksjon var i første halvår nær 3 prosent lavere enn i tilsvarende periode i 1982, men uforandret i forhold til andre halvår 1982, når en ser bort fra sesongvariasjoner. Samtidig gikk også industrisysselsettingen ned, slik at timeverksproduktiviteten i første halvår 1983 trolig økte med 2-3 prosent, regnet fra samme periode året før. Fra 1981 til 1982, da det var en nedgang i industriproduksjonen på 2,5, økte timeverksproduktiviteten med 1/2 prosent.

Figur 1. PRODUKSJONSINDEKS.
Sesongkorrigert. 1975 = 100.

Figur 2. PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE.
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1975=100.

Stagnasjonen i samlet industriproduksjon dekker over store ulikheter i utviklingen i produksjonen etter anvendelse. Mens eksportproduksjonen har vært i sterk vekst gjennom 1983, så fortsetter fallet i investeringsvareproduksjonen. Konsumvareproduksjonen har holdt seg om lag uendret. Dette mønsteret gjenspeiler i stor grad utviklingen i de ulike komponenter i samlet etterspørsel i norsk økonomi for tiden.

Produksjonen i utekonkurrerende industri (inklusive bergverksdrift, men utenom oljeutvinning) har fortsatt å øke sterkt etter at et konjunkturmessig bunnpunkt ble passert i 4. kvartal i 1982. I årets sju første måneder var produksjonen den samme som i tilsvarende periode i 1982. Produksjonsnedgangen i hjemmekonkurrerende industri, hvor også verkstedindustrien inngår, fortsetter, noe som blant annet henger sammen med den svake investeringsutviklingen. I perioden januar-juli 1983 var produksjonen 4,5 prosent lavere enn i tilsvarende periode året før. I skjermet industri synes produksjonsutviklingen nå å være preget av stagnasjon.

De aller fleste eksportindustriene er berørt av oppgang i utlandet. Etter den kraftige nedgangen i siste halvår i fjor var produksjonsindeksen for treforedlingsindustrien i 2. kvartal i år oppe på nesten samme nivå som i 2. kvartal i 1982. Ifølge Statistisk Sentralbyrås konjunkturbarometerundersøkelse er treforedlingsbedriftene noe mindre optimistiske hva angår utviklingen i 3. kvartal 1983 enn hva de var for utviklingen i 2. kvartal. Det ser ut til at produksjonen i treforedling i 1983 bare vil ligge noe over produksjonen i 1982. Kapasitetsutnyttningen er fortsatt lav, men foretakene nyter nå godt av en viss prisoppgang på sine produkter.

Produksjonen av kjemiske råvarer har økt sterkt i første halvår i år og ligger nå 10 prosent over nivået i første halvår 1982. Over halvparten av foretakene i konjunkturbarometeret rapporterte en kapasitetsutnyttelsesgrad på over 95 prosent i første halvår i år. Tallene for ordretilgang og ordreserver har bare viste små endringer hittil i år.

Også produksjonen av metaller har økt sterkt, og nivået første halvår 1983 var om lag som ett år tidligere. Oppgangen synes nå å omfatte produksjonen av jern, stål og ferrolegeringer i større grad enn før, noe som også gjenspeiles i mer optimistiske vurderinger av konjunktursituasjonen for disse næringene ifølge den siste konjunkturbarometerundersøkelsen. Den økning i prisene på flere metaller som en har kunnet registrere på spotmarkedene, har helt siden vårmånedene i år gitt seg utslag i økte produsentpriser på metaller. I junaugust lå indeksen vel 15 prosent over fjorårets nivå. Ordretilgangen er fortsatt økende i verdi og veksten er så stor at det er grunn til å tro at tilgangen også øker i volum. Også ordreserverne har økt noe i verdi, men er fortsatt relativt små i volum.

Innen verkstedsindustrien er utviklingen noe forskjellig i de ulike bransjene. Nedgangen i produksjonen av transportmidler har fortsatt. I første halvår i år lå produksjonsindeksen for denne bransjen mer enn 10 prosent under nivået for samme periode året før. Dette trakk alene indeksen for samlet industriproduksjon ned med nesten 1 prosent. Ordreserverne er nå svært små, og ordretilgangen i første halvår i år tyder på at nedgangen i ordreserverne vil fortsette. Også produksjonen av metallvarer er i nedgang, mens produksjonen av maskiner og elektriske apparater og materiell viser små endringer uten noen klar tendens.

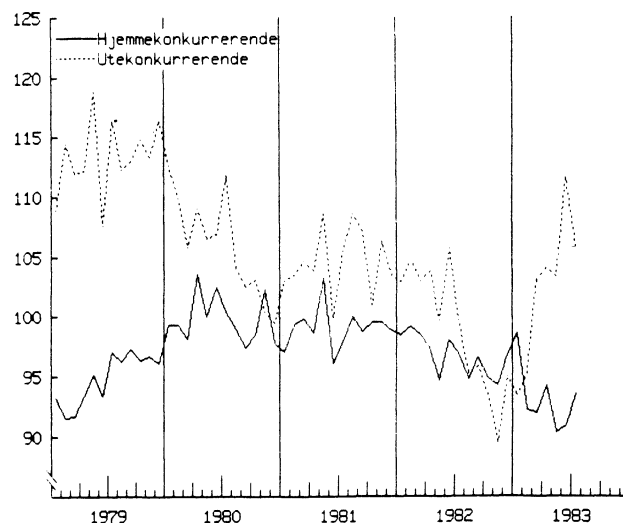
Den svake utviklingen i verkstedindustrien (utenom produksjon av transportmidler og oljerigger) må delvis ses på bakgrunn av den svake innenlandske investeringsutviklingen. Etter hvert som oppgangen i eksportindustrien forsterkes vil dette normalt slå ut i økt investeringsetterspørsel og ordretilgang til verkstedindustrien. Tallene for ordretilgang til verkstedindustrien (utenom transportmidler og oljerigger) tyder imidlertid på at dette ennå ikke har skjedd. Bortsett fra i produksjon av transportmidler synes imidlertid foretakene i verkstedindustrien nå å ha en noe mer optimistisk vurdering av utsiktene, ifølge konjunkturbarometerundersøkelsen.

Utviklingen i bygge- og anleggsinvesteringene synes å forklare at produksjonen av både trevarer og av mineralske produkter har vært i nedgang gjennom 1982 og 1983. Rundt årsskiftet var produksjonen i disse bransjene noe større enn sesongnormalt, dette skyldes trolig virkningen av den milde vinteren på aktiviteten i bygge- og anleggssektoren. Nedgangen reflekteres også i tallene for industriproduksjon av varer til vareinnsats i bygg og anlegg.

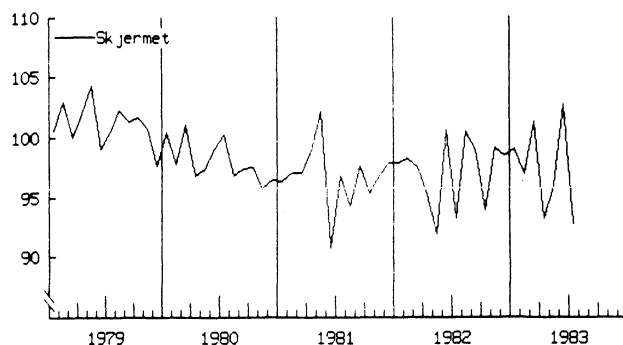
Produksjonen av næringsmidler, som har vært i oppgang siden 2. kvartal i fjor, falt noe fra 1. til 2. kvartal i år, korrigert for sesongutslag. Produksjonen lå i første halvår i år vel 2 prosent over nivået i samme periode året før.

Den langvarige og sterke nedgangen de to siste årene i produksjon av tekstilvarer har nå trolig ha stoppet opp. Også ordretilgangen og ordreservene for disse bedriftene synes å ha stabilisert seg. For produksjon av klær (unntatt skotøy) har nedgangen derimot fortsatt gjennom 1983, samtidig som også ordreservene har fortsatt å falle.

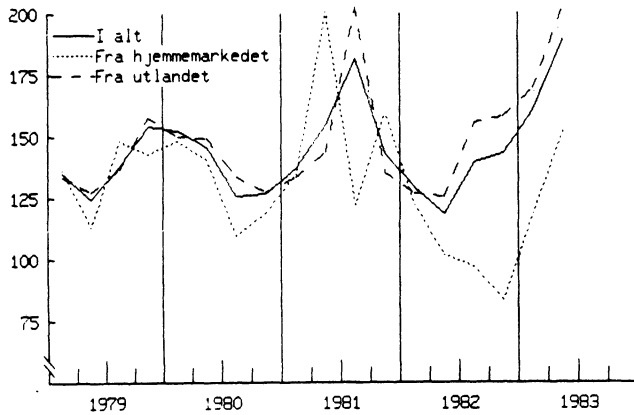
Figur 3. PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1975=100

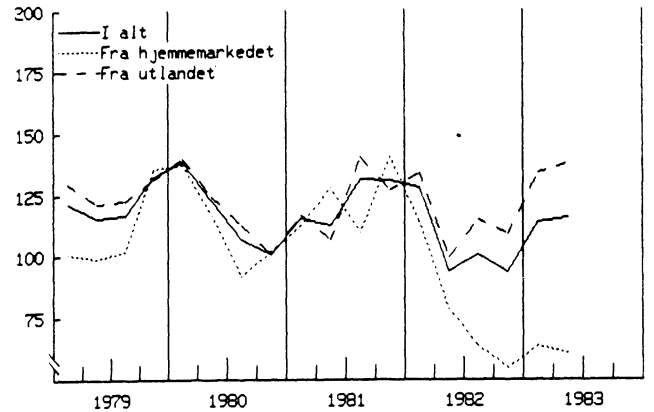
Figur 4. PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1975=100

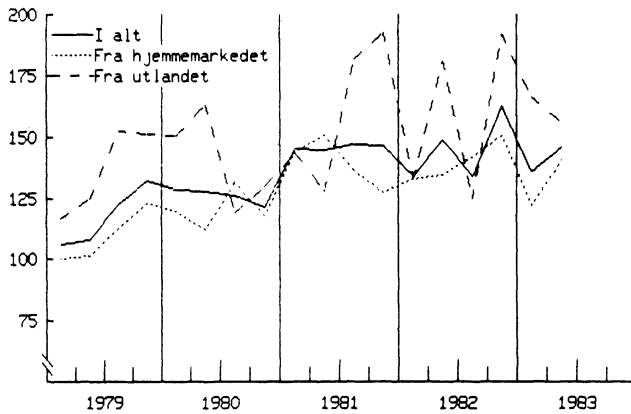
Figur 5. ORDRETILGANG
Metaller.
Sesongkorrigert verdiindeks. 1976 = 100.

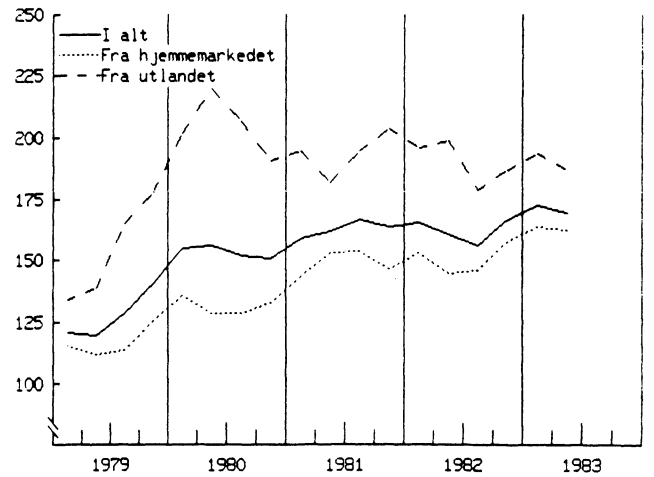
Figur 6. ORDRERESERVE
Metaller.
Ukorrigert verdiindeks. 1976 = 100.

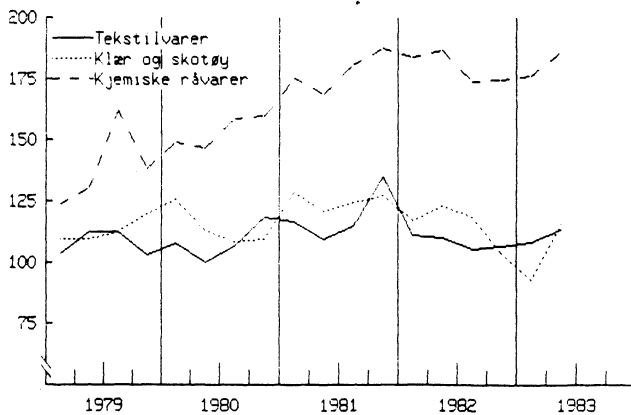
Figur 7. ORDRETILGANG
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Sesongkorrigert verdiindeks. 1976 = 100.

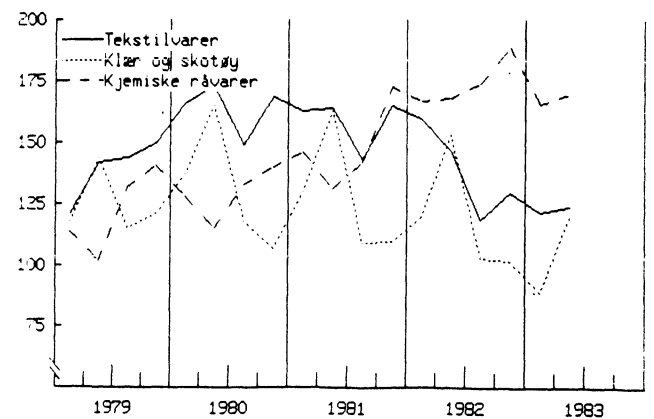
Figur 8. ORDRERESERVE
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Ukorrigert verdiindeks. 1976=100.

Figur 9. ORDRETILGANG
Tekstilvarer klær og skotøy og kjemiske råvarer.
Sesongkorrigert verdiindeks. 1976 = 100.

Figur 10. ORDRERESERVE
Tekstilvarer klær og skotøy og kjemiske råvarer.
Ukorrigert verdiindeks. 1976=100.

OLJE OG GASSUTVINNING: ØKTE PRISER OG FORTSATT PRODUKSJONSVEKST

Den samlede olje- og gassproduksjonen har vært økende gjennom det siste året. I de 8 første månedene i år utgjorde produksjonen 35,5 millioner tonn oljeekvivalenter (t.o.e.), og det var 8,5 prosent høyere enn ett år tidligere.

Produksjonen av olje har økt med 23 prosent i perioden januar-august sammenliknet med samme periode i fjor. Det er først og fremst økt produksjon av olje på Statfjordfeltet som nå trekker den samlede oljeproduksjon oppover. Statfjord A-plattformen var i sommer den produksjonsenhet i verden som produserte mest olje, med opp mot 300.000 fat pr. døgn. Statfjord B-plattformen kom allerede etter 8 måneder opp i full produksjonskapasitet, noe som tidligere ikke var ventet før til neste år. Den norske andelen av produksjonen på Statfjordfeltet var i de 8 første månedene i år 10,2 mill. t.o.e. mot 6,1 mill. t.o.e. i samme periode i fjor.

Olje- og gassproduksjonen fra Ekofisk-feltet fortsetter å falle. I de 8 første månedene i år var reduksjonen 9,4 prosent sammenliknet med samme periode i fjor. Som følge av produksjonsnedgangen på Ekofisk-feltet var den samlede norske gassproduksjonen 5,5 prosent lavere i januar-august i år enn ett år tidligere.

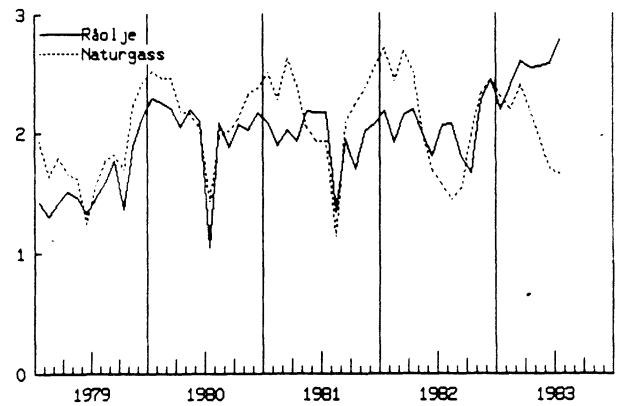
I juli ble det for første gang solgt gass fra feltene Murchison og Valhall, men disse to nye feltene representerer bare en liten økning i den totale gassproduksjonen. I forbindelse med produksjonsstart for gass fra Murchison har Norge og Storbritannia opptatt forhandlinger om eierandelene for Murchison-feltet. Den norske andelen er nå på 16,25 prosent. En økning til 20 prosent er foreslått.

I desember er det planlagt produksjonsstart på gassfeltet Nord-Øst Frigg. På grunn av en streik under monteringsarbeidet i sommer er det usikkert om denne tidsplanen kan holdes.

Målt i dollar har kontraktsprisene på Nordsjøolje vært uendret siden mars i år. Men på grunn av valutakurs-

endringer har prisene regnet i norske kroner steget og var i september om lag 5 prosent høyere enn et halvt år tidligere. Prisene på spot-markedet har i det siste ligget noe høyere enn kontraktsprisene. Statoil har nylig varslet prisøkninger fra 1. oktober i år.

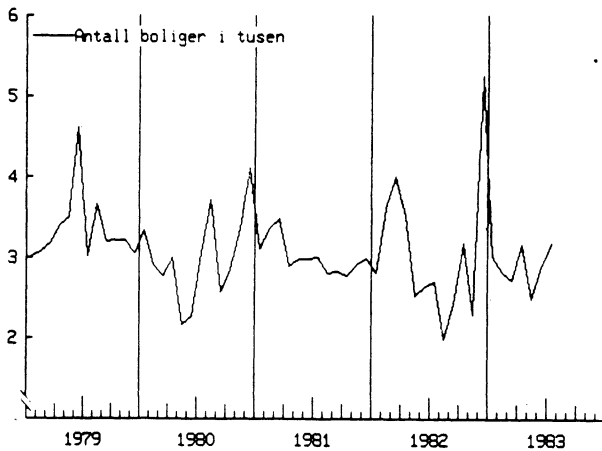
Figur 11. PRODUKSJON AV RÅOLJE OG NATURGASS
Råolje (mill.tonn) og naturgass (milliarder Sm³ (kubikkmeter)).
Ukorrigerede tall.

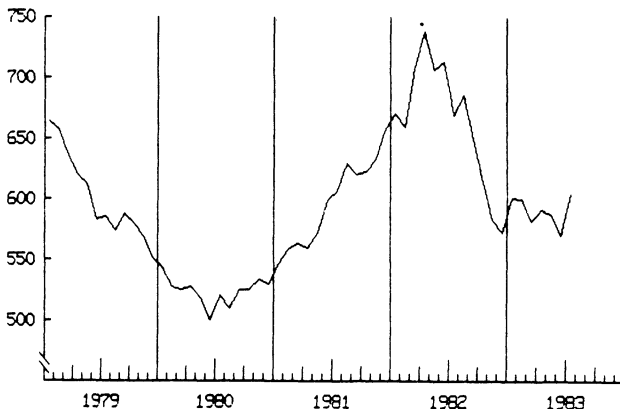
BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET: LAVERE AKTIVITETSNIVÅ

Etter en registret igangsetting av nye boliger på 36.000-37.000 de siste to årene, eller nær 3.060 boliger pr. måned i gjennomsnitt, synes igangsettingen hittil i år å ha stabilisert seg på et noe lavere nivå, vel 2.900 boliger pr. måned. Dette tilsvarer en årlig igangsetting på omlag 35.000 boliger. I både 1981 og 1982 avvek imidlertid utviklingen fra det sesongnormale mønsteret, idet det var en svak nedgang i de sesongkorrigerte tallene gjennom perioden januar-juli og en forsiktig vekst i perioden august-desember. Om en legger et slik mønster til grunn for resten av 1983, tilsier dette et igangsettingstall på nærmere 36.000 boliger.

Figur 12. BYGG
Boliger satt igang. Sesongkorrigert.

Figur 13. BYGG.
Bygg under arbeid i industri. 1000 kvadratmeter.
Sesongkorrigert.

Muligheten for en gunstigere utvikling gjennom siste halvdel av 1983 i forhold til det sesongnormale mønsteret, må blant annet sees i sammenheng med den kraftige økningen i tallet på innvilgede lånetilsagn fra Husbanken for 2. kvartal i år. Trolig var det ved inngangen til andre halvår i år en større andel prosjekter enn vanlig med allerede tildelte lånetilsagn i Husbanken som sto klare til å bli igangsatt. I motsatt retning trekker den senere tids økte vanskeligheter med å omsette visse typer nye boliger, dette kan tilsi at profesjonelle byggherrer nå vil være noe mer varsomme med å sette igang nye boligprosjekter.

De lave igangsettingstallene for 1983 har trolig ennå ikke berørt byggebransjen i noen betydelig grad. Både for juli og for hele perioden januar-juli 1983 lå tallet på boliger under arbeid bare 1,5 prosent lavere enn for tilsvarende periode i 1982. Tallet på boliger under arbeid var gjennom hele første halvår fortsatt sterkt påvirket av de høye igangsettingstallene fra slutten av 1982, og holdt seg derfor bedre oppe enn igangsettingstallene.

Det kraftige fallet i industriinvesteringene gjennom 1982 og 1983 har særlig slått ut i lavere investeringer i bygninger og anlegg. Målt i areal ble det i januar-juli 1983 igangsatt nær 30 prosent færre industribygg enn i samme periode året før.¹⁾ Også for gruppene hotell- og restaurantvirksomhet, undervisning og forskning og særlig helse- og veterinærvesen har det vært en sterk reduksjon i igangsettingen, i gjennomsnitt nær 30 prosent i de registrerte tallene. For gruppene varehandel, bank og forsikring, offentlig administrasjon og annen virksomhet (utenom jordbruk, skogbruk og fiske) var det imidlertid en sterk økning i igangsettingstallene, nær 25 prosent i gjennomsnitt.

Alt i alt har nedgangen i igangsettingstallene for driftsbygg (utenom jordbruk, skogbruk og fiske) vært så kraftig og langvarig at mengden av bygg under arbeid har vært merkbart påvirket, selv om en korrigerer for endret arealmål; gjennom første halvår i år lå arealtallene i gjennomsnitt 9 prosent under tallene for året før.

1) Etter omleggingen av Byggearealstatistikken fra siste årsskifte, måles nå byggearealet for driftsbygg i bruksareal (innsiden av omgivende vegger) mot tidligere brutto gulvflate (yttersiden av omgivende vegger). For industribygg er denne omleggingen neppe av noen stor betydning for nivået på de registrerte arealtallene, men den kan bety endel for andre typer bygg.

Ørdretilgangen for anleggs- virksomhet i private bedrifter har vært i nedgang gjennom første halvår 1983. Verdien av ordretilgangen lå i denne perioden nær 7 prosent lavere enn i tilsvarende periode ett år tidligere. Fra 1980 til 1982 økte ordretilgangen med nær 70 prosent, målt i verdi. Også beholdningen av ordreserver synes nå å være nedadgående, målt i verdi; og sysselsettingen knyttet til anlegg i ordrestatistikkens bedrifter lå i første halvår 1983 nær 20 prosent lavere enn i tilsvarende periode i 1982.

ARBEIDSMARKEDET: ØKT LEDIGHET OG NEDGANG I SYSSELSETTINGEN

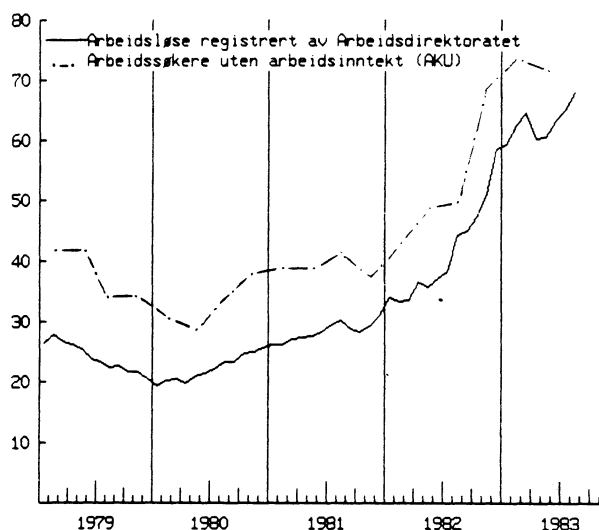
Etter en midlertidig avdemping i vårmånedene i år har arbeidsledigheten - målt ved det sesongkorrigerte tallet på registrerte ledige - tiltatt gjennom sommermånedene. Ved utgangen av august var det registrert 68.700 arbeidsledige, nær 24.000 flere enn ett år tidligere. Veksten i ledigheten var etter sesongkorrigerte oppgaver noe lavere gjennom de 8 første månedene i år enn gjennom de siste månedene av fjoråret. Det sesongkorrigerte arbeidsledighetstallet økte med 5.700 personer fra januar-februar til juli-august i år.

I 2. kvartal i år var tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt 72.000 eller 3,5 prosent av arbeidsstyrken, i følge Statistisk Sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse. Tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt er i sommermånedene vanligvis 10-20.000 høyere enn tallet på registrert ledige ved arbeidskontorene. Arbeidsledighetsprosenten for kvinner var i 2. kvartal 4,2 prosent mot 2,9 prosent for menn.

Både arbeidskraftundersøkelsene og arbeidskontorenes oppgaver viser at det har skjedd en endring i sammensetningen av ledigheten siden vinteren i år. Blant annet som følge av færre permitteringer i næringer som industri og bergverk har mennenes andel av de ledige gått ned, mens andelen av kvinner har økt. Særlig sterk var denne endringen gjennom sommeren i år. Således falt om lag to tredeler av økningen i den registrerte ledigheten fra mai til august på kvinner.

Regjeringen har i 1983 satt igang flere tiltak for å redusere ledigheten blant ungdom. Blant annet er tallet på elevplasser i den videregående skole økt med 10-11.000. Til sammenlikning vil tallet på personer i aldersgruppen 16-19 år stige med bare 3.500 personer fra 1982 til 1983. Likevel har den registrerte ledigheten i denne aldersgruppen gått opp, både gjennom sommermånedene i år og regnet i forhold til ifjor sommer. Inkluderer en aldersgruppen 20-24 år og korreterer skjønnsmessig for lav meldetilbøyelighet er arbeidsløshetsprosenten for ungdom nå av størrelsesorden 11-14 prosent.

Figur 14. ARBEIDSLLEDIGE
Registrerte arbeidsledige ved arbeidskontorene og arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Sesongkorrigerte tall i tusen.

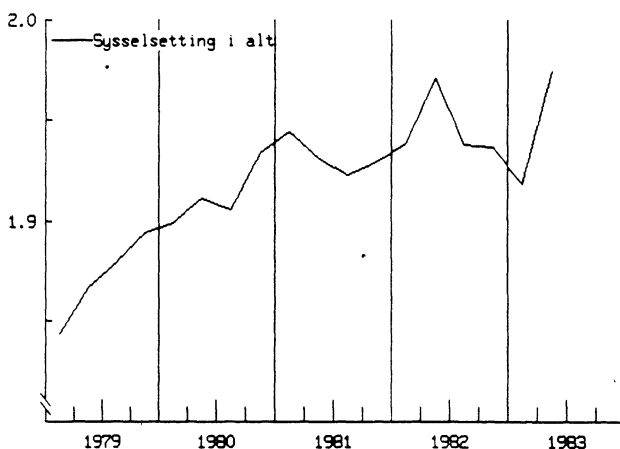

Arbeidsledige i aldersgruppen 16-24 år utgjør om lag halvparten av den totale ledigheten.

Tallet på sysselsatte er nå etter alt å dømme i stagnasjon eller svak nedgang. 1983 kan dermed bli det første året på flere tiår med et fall i samlet sysselsetting. Oppgavene over sysselsatte ialt fra arbeidskraftundersøkelsene er preget av store sesongutslag og mer tilfeldige svingninger, men viser likevel en markert utflating gjennom 1982 og gjennomgående lave tall for 1983. Fra første halvår 1982 til første halvår 1983 viste undersøkelsene en nedgang i sysselsettingen på 8.000 personer. Tallene for utførte timeverk gikk ned noe sterkere enn dette, trolig i første rekke som følge av fortsatt økt deltidsarbeid blant kvinner.

Nedgangen i sysselsettingen fra første halvår i fjor til første halvår i år var særlig sterk for primærnæringer og industri, men sysselsettingen har også gått tilbake i varehandel. For enkelte tjenesteytende næringer viste sysselsettingstallene økning.

Figur 15. TOTAL SYSSELSETTING I FØLGE ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN. 1000 000 personer.

INDUSTRIINVESTERINGENE: NEDGANGEN FORTSETTER ANTAKELIG INN I 1984

Statistisk Sentralbyrås investeringsundersøkelse fra august viser at nedgangen i industriinvesteringene fortsatte i 2. kvartal. Sesongkorrigert var verdien av investeringene 5,5 prosent lavere enn i kvartalet før. I 2. kvartal i år ble det utført investeringer til en verdi av 1,5 milli-

arder kroner, mens tilsvarende tall for 2. kvartal i 1982 var 1,9 milliarder kroner, en nedgang på 22,5 prosent.

Nedgangen fra i fjor er fortsatt særlig sterk i metall- og treforedlings- og grafisk industri med en reduksjon i verdi på henholdsvis 58,7 og 27,3 prosent. Også investeringene i verkstedindustrien viste en betydelig svikt, et fall på 17 prosent fra 2. kvartal i fjor til 2. kvartal i år. I følge Konjunkturbarometeret er kapasitetsutnyttningen i disse næringene forholdsvis lav og for treforedlings- og verkstedindustrien avtok den noe også fra 1. til 2. kvartal i år. Verdien av investeringene i nærings- og nytelsesmiddelindustrien økte med 7,5 prosent. Engrosprisindeksen for leveranser til investeringsformål økte i samme periode med 5,6 prosent, slik at det trolig var en liten volumvekst for denne bransjen.

De totale investeringene for 1983 er av bedriftene anslått til å bli 6,4 milliarder kroner, om lag samme nivå som året før. De faktisk utførte investeringene i 2. kvartal var omtrent 12 prosent lavere enn anslaget fra foregående kvartal. Dette kan tyde på at investeringsplanene er forskjøvet noe i tid. De antatte investeringene for året sett under ett er tross dette uendret fra forrige kvartal.

Anslagene for 1983 fra produsenter av elektriske apparater og materiell og kjemiske råvarer er nedjustert henholdsvis 11 og 10 prosent fra forrige undersøkelse. For produksjon av elektriske apparater og materiell kan denne nedjusteringen ha sammenheng med at kapasitetsutnyttningen er lav og at den gikk ytterligere ned fra 1. til 2. kvartal ifølge Statistisk Sentralbyrås konjunkturbarometerundersøkelse.

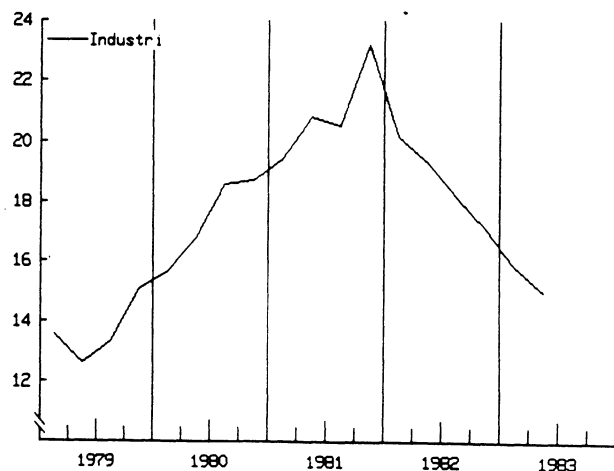
Nærings- og nytelsesmiddelindustriens anslag er oppjustert med 5 prosent. For denne næringen kan det forventes en økning i verdien av investeringene i 1983 med om lag 20 prosent. Anslag for investeringene i 1984 er imidlertid betydelig lavere og kan tyde på at denne forholdsvis sterke økningen er forbigående. Deler av denne næringen hadde i 1982 god lønnsomhet.

Oppgaver over antatte investeringer i 1984, gitt i august i år, ligger på et svært lavt nivå. De anslagene som blir gitt året før investeringsåret er både usikre og vanligvis langt lavere enn de investeringene som faktisk blir

utført. Anslagene er imidlertid denne gang blitt oppjustert uvanlig lite fra mai til augustundersøkelsen. Selv om dette kan skyldes at bedriftene har utsatt investeringsprosjekter i påvente av sikrere tegn til bedre avsetningsmuligheter, tyder anslagene på at nedgangen i investeringene også vil fortsette noe utover i 1984. Etter disse oppgavene å dømme har ikke nedjusteringen av renter på næringslivslån fra 1. juli foreløpig hatt noen særlig virkning på bedriftenes investeringsplaner.

Verdien av investeringene i kraftforsyning økte med 13,3 prosent fra 2. kvartal i fjor til 2. kvartal i år. For 1983 er investeringene antatt å bli 8 milliarder kroner, en forventet økning på over 16 prosent i forhold til 1982. Investeringene i kraftforsyning er antatt å ville nå omtrent samme verdi i 1984.

Figur 16. UTFØRTE INVESTERINGER
Sesongkorrigerte verditall. 100 millioner kr.

INVESTERINGENE I OLJEVIRKSOMHETEN: FORTSATT ØKENDE AKTIVITET

De samlede investeringene i utvinning og rørtransport vil øke betydelig fra 1982 til 1983. Etter Statistisk Sentralbyrås siste investeringsundersøkelse er investeringene i oljeutvinning for 1983 anslått til 12,3 milliarder kroner, om lag uendret i verdi fra 1982. Men som følge av byggingen av den nye gassledningen for Statfjord-gassen vil investeringene i rørtransport øke kraftig i samme tids-

rom.

For 1984 er investeringsundersøkelsens anslag for investeringer i oljeutvinning 21,8 milliarder kroner. Den sterke økningen fra 1983 til 1984 i oljeutvinning skyldes først og fremst at Statfjord C-plattformen skal slepes ut neste sommer.

I forrige investeringsundersøkelse ble investeringene i oljeutvinning i 1984 anslått til nærmere 20 milliarder kroner. Oppjusteringen av anslaget skyldes først og fremst vedtaket om gjennomføring av vanninjeksjonsprosjektet på Ekofisk-feltet. De utbyggingsoppgavene som er vedtatt de siste månedene vil også påvirke investeringene i oljeutvinning etter 1984. Foruten vanninjeksjonsprosjektet gjelder dette bl.a. utbyggingen av Ula-feltet.

Tall for utførte investeringer gir uttrykk for hvor mye ny realkapital som er tilført næringene. Dette kan avvike betydelig fra den løpende produksjon av investeringsvarer. Det skyldes at produksjonen gjennomgående er svært tidkrevende; byggetiden for Statfjord C plattformen vil være 3 år. De ferdige delene regnes i mellomtiden som lager av varer under arbeid.

Virkingen på aktivitetsnivået i norsk industri er derfor mer stabilt enn den betydelige investeringsøkningen i 1983 og 1984 gir inntrykk av, men etter alt å dømme er den produksjonen i norsk industri som er knyttet til oljeinvesteringene økende. Byggingen av Gullfaks A-plattformen - som vil pågå frem til sommeren 1986 - er fortsatt et av de største oppdragene for norsk industri. I løpet av sist sommer ble de siste større kontraktene for denne plattformen inngått. Størstedelen av oppdragene har tilfalt norske verkstedbedrifter, men siden en stor del av innsatsvarene vil bli innført fra utlandet er det ennå ikke klart hvor sterk den totale etterspørselsvirkingen vil bli for norsk industri.

I siste halvår i 1983 er det ikke ventet kontraktsinngåelser av noe særlig omfang for investeringer i oljeutvinning og rørtransport. Tidlig neste år vil kontraktene i forbindelse med utbyggingen av Ula-feltet bli inngått.

PRIVAT KONSUM

Det samlede private konsumet har etter alt å dømme utviklet seg svært svakt gjennom 1983.

I 1982 var det et kraftig fall i detaljomsetningsvolumet mot slutten av året. Dette skyldes dels tilfeldige forhold, men kan også ha sammenheng med virkningene av økende arbeidsløshet og svakere inntektsutvikling gjennom 1982 enn det konsumentenes spare- og forbruksplaner tidligere i året var basert på.

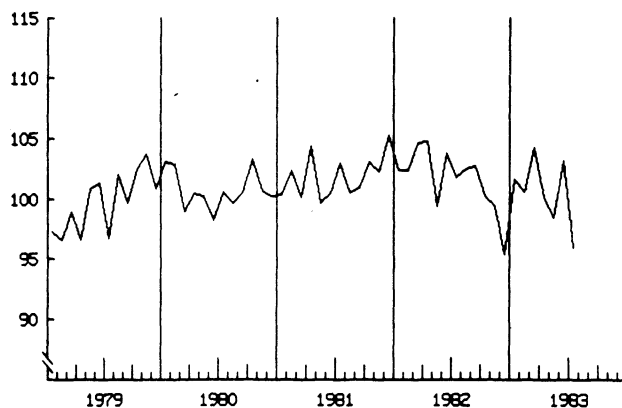
Etter at den sesongkorrigererte volumindeksen for detaljomsetning i de fire første månedene av 1983 stabiliserte seg på samme nivå som gjennomsnittet for 1982, har indeksen vist ny nedgang i de seneste månedene. For perioden mai-juli var nedgangen fra foregående tremånedersperiode 2,4 prosent. Nedgangen var særlig sterk for forretninger som omsetter ur- og optikkvarer, musikkinstrumenter, gull- og sølvvarer (-6,4 prosent), men også for bekledning og tekstilvarer, jern- og fargevarer, glass, stentøy og sportsutstyr og motorkjøretøyer og bensin var nedgangen sterkere enn gjennomsnittet. Også tallet på registrerte nye personbiler utover sommeren i år peker nå mot en nedgang i varekonsumet; sammenlignet med samme periode i fjor var nedgangen i registreringene i mai-juli på nær 10 prosent.

Verdien av nordmenns konsum i utlandet, som omfatter grensehandel og feriereiser, økte i første halvår i år med 7 prosent i forhold til samme periode ifjor. Til sammenligning økte verdien i første halvår i fjor med vel 19 prosent i forhold til samme periode i 1981. Selv med en betydelig lavere prisvekst gjennom det siste året enn i foregående periode, kan disse oppgavene tyde på en utflating i nordmenns konsum i utlandet. Med tanke på at den sterke veksten i grensehandelen i annet halvår 1982 må stå for en betydelig del av økningen fra første halvår ifjor til i år, kan volumveksten i første halvår i år høyst ha vært beskjeden.

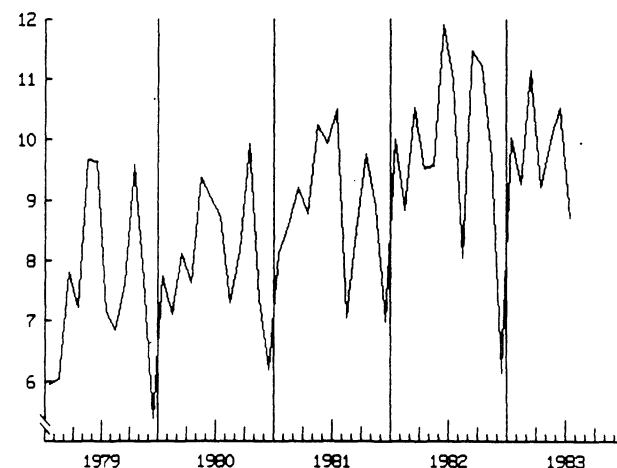
Utviklingen i de private bankenes utlån til lønsmottakere tyder på betydelige endringer i husholdningenes finansielle situasjon. Spare- og forretningsbankenes utlån til lønsmottakere var ved utgangen av juni i år

25 prosent høyere enn på samme tid i fjor. Dette kan ha flere årsaker, blant annet oppjusteringen av boligtakstene i fjor høst. For mange husholdninger kan utgifter til renter og avdrag på lån ha økt så mye at etterspørselen etter varer og tjenester utenom bolig må være betydelig redusert.

Figur 17. DETALJOMSETNING
Sesongkorrigert volumindeks. 1979=100.

Figur 18. REGISTRERTE NYE PERSONBILER.
1000 stk. Ukorrigert.

Bevegelsene i det private konsumet hittil i år har trolig vært i samsvar med mønsteret for inntektsutviklingen for konsumentene. I 1983 vil skattelettelse bidra mer til den nominelle inntektsveksten enn vanlig, mens tariff tilleggene for lønnstakerne vil gi et mindre bidrag. Dette gir en annen utvikling i inntekten over året enn det som er sesongnormalt, med en sterk inntektsvekst i årets første måneder og en relativt svak inntektsutvikling i sommerhalvåret. Nedgangen i det beregnede sesongkorrigerte detaljomsetningsvolumet fra februar-april til mai-juli kan derfor til en viss grad skyldes at sesongmønsteret for konsumet er endret.

Inntektsutviklingen i resten av 1983 vil blant annet avhenge av utviklingen i lønnsglidningen. Med en mer moderat glidning og svak sysselsettingsutvikling, kan husholdningenes inntektsutvikling bli beskjedne, selv om en tar hensyn til at også prisveksten er avtakende. Men tilbakebetalingene av forskuddsskatt er spesielt høye i år.

Skal detaljomsetningsindeksen for 1983 i gjennomsnitt komme opp på samme nivå som for 1982, må den sesongkorrigerte indeksen for resten av året ligge 2,4 prosent over gjennomsnittet for de syv første månedene. I så fall vil først og fremst utviklingen i tjenestekonsumet avgjøre hvor mye det samlede private konsumet vil øke fra 1982 til 1983.

LØNNSUTVIKLINGEN: DEMPET LØNNSVEKST, MEN FORTSATT STERK GLIDNING.

Fra 1. kvartal 1982 til 1. kvartal 1983 økte den gjennomsnittlige timefortjeneste innenfor LO/N.A.F.-området med 11,6 prosent for mannlige industriarbeidere og 13,6 prosent for kvinnelige. Lønnsglidningen - beregnet som forskjellen mellom faktisk lønnsutvikling og tariffbestemte tillegg - utgjorde 6,0 prosent for menn og 6,6 prosent for kvinner.

Den foreløpige lønnsindeksen for 2. kvartal i år viser en betydelig avdemping av lønnsstigningstakten for industriarbeiderne. Etter disse oppgavene var gjennomsnittlig timefortjeneste i industri for menn og for

kvinner henholdsvis 9,2 prosent og 11,2 prosent høyere enn ett år tidligere.

Men de foreløpige lønnsindeksene for 2. kvartal viser ingen markert avdemping i lønnsglidningen. Korrigeres oppgavene skjønsmessig for etterbetaling i forbindelse med tariffoppgjørene, kan lønnsglidningen både for menn og for kvinner anslås til vel 6 prosent, regnet i forhold til annet kvartal 1982, dvs. om lag det samme som for første kvartal. Til sammenlikning var lønnsglidningen regnet fra ett år tidligere nær 6 1/2 prosent i de to siste kvartalene i 1982.

Høy arbeidsledighet, avtakende prisstigning og skattelettelse bidro til at de generelle lønnsstilleggene i de sentrale tariffforhandlingene i år ble vesentlig mindre enn i tidligere år. Når ikke også lønnsglidningen foreløpig har blitt merkbart redusert, kan dette skyldes at slike faktorer tillegges relativt mindre vekt i mange lokale lønnsforhandlinger. Lønnsglidningen vil ofte i større grad være bestemt av mer bedriftsinterne forhold. Her har trolig den sterke produktivitsveksten for deler av industrien hatt betydning. For industrien sett under ett må det ha vært en produktivitsvekst - regnet som endring i produksjon pr. utførte timeverk - på 2-3 prosent fra første halvår i fjor til første halvår i år. Regnet i forhold til andre halvår 1982 var produktivitsveksten i første halvår i år trolig enda større.

Produktivitsveksten kan ha gitt et realøkonomisk grunnlag for økte lønnsstillegg i enkelte bedrifter, men kan også ha bidratt til å trekke lønnsglidningen opp mer direkte, gjennom virkningene av akkordavtaler. Lønnsøkninger som skyldes virkningene av slike avtaler vil automatisk inngå i det beregnede tallet for lønnsglidningen.

Produktivitsveksten kan også ha bidratt til en høy beregnet lønnsglidning på en mer indirekte måte, fordi den i stor grad har kommet i stand ved nedskjæringer av arbeidsstokken i bedriftene. Det er ikke utenkelig at slike nedskjæringer først og fremst rammer ufaglært personell og bare i mindre grad fagarbeidere, fordi det vil være viktig for bedriftene å holde på den faglærte arbeidskraften. En slik tendens vil slå ut som økt registrert

gjennomsnittslønn for industriarbeidere og følgelig bidra til høy beregnet lønnsglidning.

I den samlede rammen for inntektsoppgjøret i 1983 - 7 1/2 prosent lønnsvekst fra 1982 til 1983 - ble det lagt til grunn en lønnsglidning på 5 prosent fra i fjor til i år. Uten noen glidning gjennom annet halvår i år vil lønnsglidningen utgjøre vel 4 1/2 prosent, slik at takten i lønnsglidningen må avta kraftig fra første til annet halvår i år om den skal komme ned på 5 prosent. Erfaringsmessig finner den største lønnsglidningen sted i andre og fjerde kvartal, og det er derfor for tidlig å avgjøre om glidningen vil komme til å bli sterkere i 1983 enn lagt til grunn ved oppgjøret sist vår.

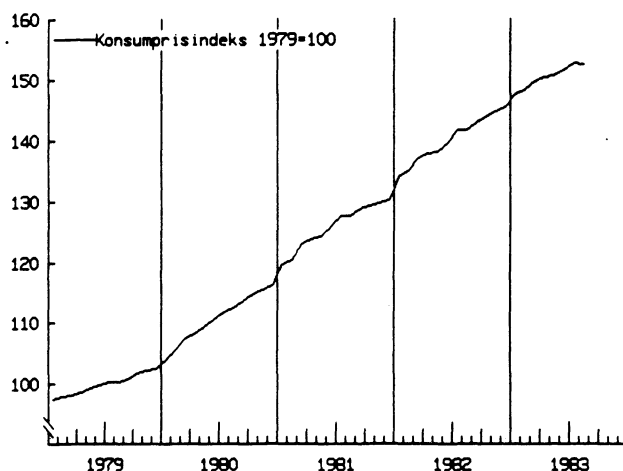
INNENLANDSKE PRISER: FORTSATT AVTAKENDE STIGNINGSTAKT I KONSUMPRISENE

Prisstigningen på varer og tjenester levert til konsum fortsetter å avta. Fra 1981 til 1982 var veksten i konsumprisene 11,3 prosent, mens veksten fra 1982 til 1983 vil kunne bli 8-8 1/2 prosent. Stigningstendensene i de fleste konsumpriser har i det siste vært enda lavere, også når en ser bort fra normale sesongvariasjoner. Den lave veksttaket i 1983 skyldes først og fremst lavere vekst i offentlige regulerte priser og lavere økning i mer markedsbestemte priser på innenlandsk produserte varer. Den lave stigningstakten på de markedsbestemte prisene vil trolig holde seg inn i 1984.

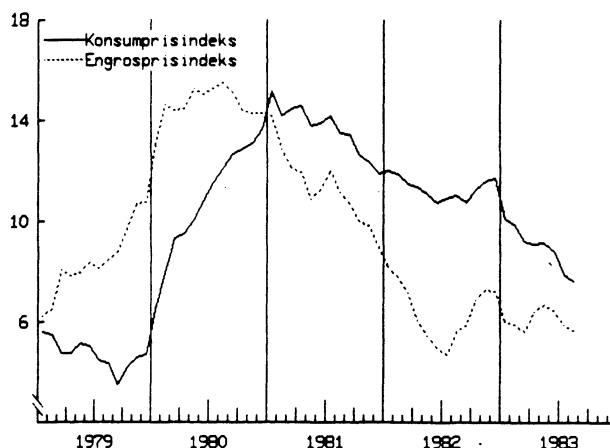
Regnet fra samme måned ett år tidligere har veksten i konsumprisindeksen falt betydelig gjennom de første månedene i år, fra 10,1 prosent i januar til 7,6 prosent i august.

Fra august ifjor til august i år var prisveksten særlig sterk for drikkevarer og tobakk (9,6 prosent), boliglys og brensel (9,4 prosent) og reiser og transport (9,4 prosent). Prisveksten var forholdsvis lav for matvarer (6,3 prosent), fritidssysler og utdanning (5,8 prosent) og klær og skotøy (5,2 prosent). Delindeksen for helsepleie steg med bare 1,7 prosent fra august ifjor til august i år. Uendrede tannlegetakster og egenandeler ved legebesøk trakk veksten i denne delindeksen betydelig nedover, men i september vil enkelte av disse prisene stige igjen.

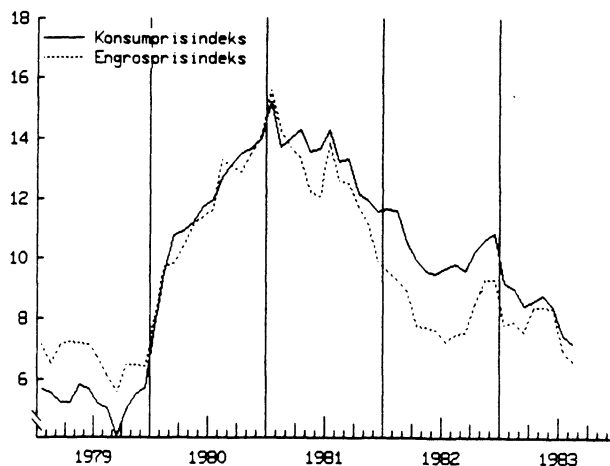
Figur 19. INNENLANDSKE PRISER.

Figur 20. PRISSTIGNING. Prosent endring fra ett år tidligere.

Figur 21. ENGROS- OG KONSUMPRISVEKST. Konsumprisindeksen i alt ekskl. tjenester og engrosprisindeksen for varer levert til konsum. Prosent endring fra ett år tidligere.

Konsumprisindeksen gruppert etter leveringssektor kan belyse nærmere faktorene bak den synkende prisstigningen på de mer markedsbestemte prisene. Prisene på importerte konsumvarer har steget lavere enn konsumprisindeksen i alt de tre siste årene og har således bidratt til å trekke den samlede prisveksten nedover siden 1980. Men stigningstakten på disse varene sett under ett har ikke vært lavere i 1983 enn tidligere. Det er derfor i det alt vesentlige innenlandske forhold som har dempet prisveksten det siste året. Blant annet har delindeksen på norskproduserte konsumvarer utenom jordbruksvarer vist fallende stigningstakt i samme periode.

Fallet i veksttakten på de mer markedsbestemte prisene på norskproduserte konsumvarer kan i stor grad tilbakeføres til dempet lønnsvekst. Men det er også mye som tyder på at veksten i driftsresultatene på omsetningsleddene er svekket. Prisveksten, regnet som stigning fra ett år tidligere, på sisteomsetning av konsumvarer har helt siden sommeren 1981 vært til dels betydelig høyere enn engrosprisene på tilsvarende varer. Men det siste året har differansen mellom disse vekst-ratene falt, og fra august ifjor til august i år var forskjellen bare 1/2 prosentpoeng.

Den dempede prisveksten på norskproduserte konsumvarer kan til dels skyldes konkurransepress fra utlandet. Fallet i prisveksten har vært sterk for norskproduserte varer som er særlig utsatt for utenlandsk konkurranse, samtidig som stigningstakten i prisene på importerte varer med stor norsk konkurranse har vært lavere enn for importerte varer sett under ett.

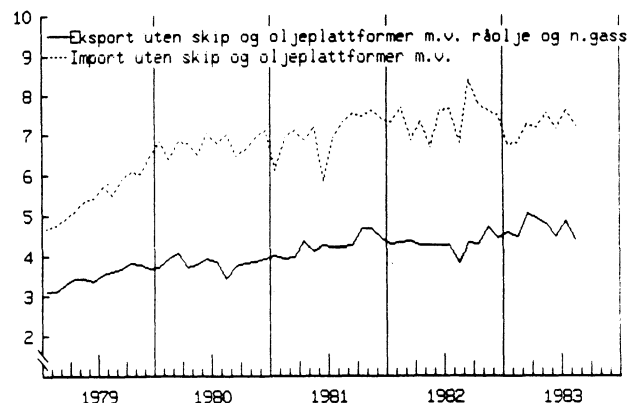
Dersom konsumprisstigningen fra august til desember i år blir den samme som ifjor vil konsumprisindeksen for 1983 i gjennomsnitt bli 8,5 prosent høyere enn i 1982. Med uendrede konsumpriser fra august til desember vil tallet bli 7,9 prosent. Legger en til grunn en noe svakere prisvekst gjennom de siste månedene i år enn i tilsvarende periode i fjor vil økningen i konsumprisindeksen fra 1982 til 1983 bli på 8-8 1/2 prosent. Veksten gjennom 1983, regnet fra desember 1982 til desember 1983, vil da kunne bli et par prosentpoeng lavere.

Engrosprisene var i første halvår i år om lag 6 prosent høyere enn ett år tidligere. De aller siste oppgavene tyder imidlertid på at stigningstakten kan ha tiltatt noe, også utover det sesongnormale. Det ser ut til at det først og fremst er de økte råvareprisene som har trukket veksttakten i totalindeksen oppover.

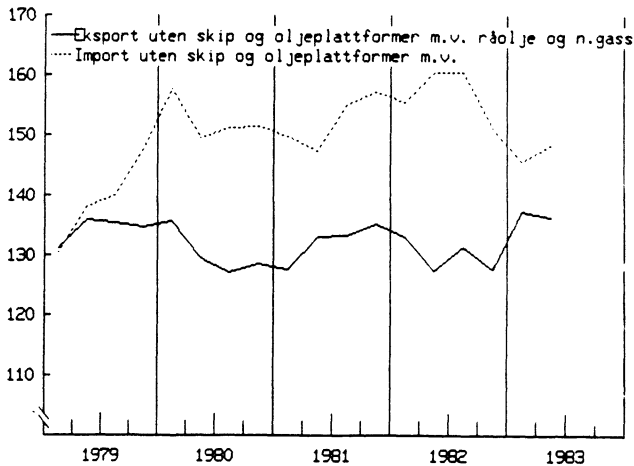
UTENRIKSØKONOMIEN: STERK EKSPORT-VEKST FOR RÅVARER OG HALVFABRIKATA OG STORT OVERSKUDD PÅ DRIFTSREGNSKAPET

Utenlandsetterspørselen for tradisjonelle norske eksportprodukter sett under ett har tatt seg betydelig opp siden ifjor høst. Men eksportøkningen har hittil stort sett falt på særlig konjunkturfølsomme råvarer og halvfabrikata. Eksporten av ferdigvarer viser fremdeles svikt. Importen av tradisjonelle varer har tatt seg noe opp etter et sterkt fall sist vinter. Driftsregnskapet for hele 1983 vil kunne vise rekordoverskudd, kanskje 13-15 milliarder kroner, blant annet på grunn av den høye eksportverdien for råolje.

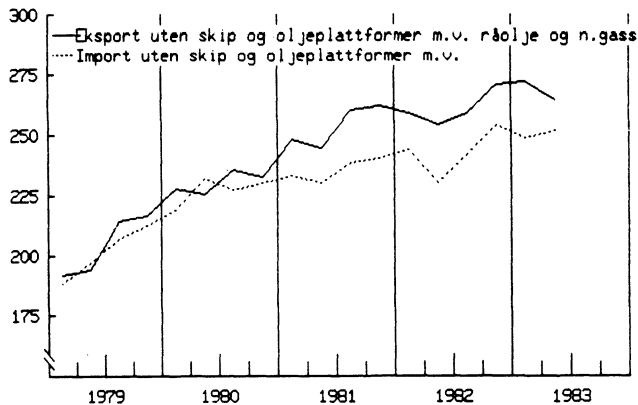
Figur 22. UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER
Sesongkorrigerte verditall. Milliarder kr.

Figur 23. UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.
Sesongkorrigert volumindeks. 1970 = 100.

Figur 24. UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.
Prisindekser (enhetspriser). 1970=100

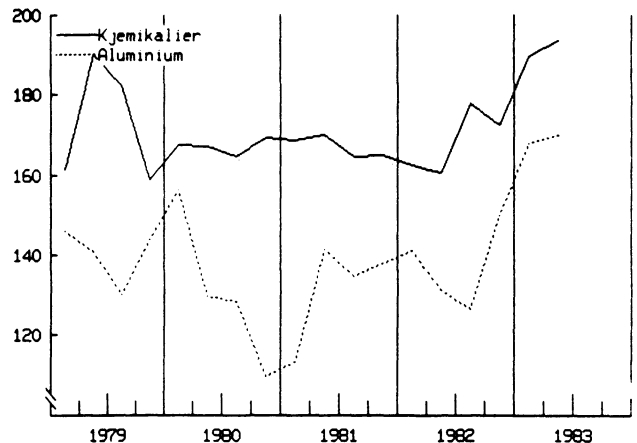

Volumet av den tradisjonelle vareeksporten (alle varer utenom råolje, naturgass, skip og oljeplattformer m.v.) passerte et toppunkt i siste del av 1981 og avtok gjennom fjoråret. Den sesongkorrigerte volumindeksen økte imidlertid sterkt fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, men var om lag uendret fra 1. til 2. kvartal. Den lå da 7 prosent høyere enn året før og var noe større enn ved toppunktet i 1981. Sesongkorrigerte verditall for den tradisjonelle vareeksporten i sommermånedene i år viste svak nedgang i forhold til det høye nivået i vårmånedene, men var godt over nivået ved årsskiftet.

Eksportveksten siden ifjor høst har vært særlig markert for metaller, kjemikalier, fisk og fiskevarer. Eksporten av aluminium passerte et bunnpunkt i 3. kvartal i fjor, men har siden økt kraftig. I 2. kvartal i år

var eksportvolumet 44 prosent høyere enn ved det laveste nivået i fjor. En del av økningen i aluminiumseksporten hittil i år har vært salg fra lager, men eksportvolumet er ikke høyere enn at det kan opprettholdes ved å ta større deler av kapasiteten i bruk. Prisen på råaluminium har økt sterkt på spotmarkedet siden årsskiftet, og denne prisoppgangen gir seg utslag i de norske eksportkontraktene som nå inngås. En kan derfor vente fortsatt stigning i prisen på norsk aluminiumseksport gjennom resten av året, selv om prisstigningen på spotmarkedet skulle stanse opp. For perioden januar-juli var gjennomsnittlig eksportpris bare om lag 8.400 kr pr. tonn, mens spotprisen i august var om lag 11.000 kr.

Figur 25. EKSPORT AV ALLUMINIUM OG KJEMIKALIER.
Sesongkorrigerte volumindekser. 1970=100.

Eksporten av ferrosilisium har tatt seg opp siden siste årskifte, og både priser og kvantum er høyere enn i første del av fjoråret. Den sterke økningen i eksporten av aluminium og ferrosilisium har ikke sitt motstykke i en tilsvarende økning i verdensforbruket av disse metallene, den kan først og fremst forklares ved at utenlandske bedrifter har økt sine investeringer i lager av innsatsvarer i påvente av en internasjonal oppgang. Eksportprisene har også økt for ferromangan og nikkell, men produsentprisene for nikkell var i sommer fortsatt klart lavere enn i første halvår i fjor. Eksportvolumet for disse to varene har hittil i år vært lavere enn for ett år siden.

Eksporten av kjemikalier har økt siden sommeren i fjor. I første halvår

i år var eksportvolumet 18 prosent høyere enn i samme periode året før, og prisene i 2. kvartal var om lag 6 prosent høyere enn ett år tidligere. Eksporten av kunstgjødsel har økt særlig sterkt i volum. De siste eksportverdioppgavene kan tyde på en utflating for kjemikalier.

Eksportverdien av fisk og fiskevarer var hele 30 prosent høyere i perioden januar-juli i år enn i samme periode i fjor. Økningen skyldes prisvekst for de fleste varegrupper, og en sterk økning i eksportvolumet for fiskefilet, spesielt til USA.

Eksportvolumet for treforedlingsprodukter falt betydelig gjennom 1982. Nedgangen skyldtes svikt i eksporten av tremasse og cellulose; eksporten av papir og papp endret seg derimot lite. Men etter årsskiftet har eksporten av tremasse og cellulose tatt seg noe opp igjen i volum, og prisene steg svakt fra 1. til 2. kvartal.

Eksportvolumet for maskiner og transportmidler (unntatt skip og oljerigger) og andre ferdigvarer var noe lavere i perioden januar-juli enn i samme periode i 1982 og viser ingen tegn til oppgang.

Volumindeksen for den tradisjonelle vareimporten (alle varer utenom skip og oljeplattformer m.v.) falt kraftig fra 3. kvartal i fjor til 1. kvartal i år når en justerer for sesongsvingninger, trolig i stor grad på grunn av nedgang i importvarelagrene i samme tidsrom. Fra første til annet kvartal i år økte indeksen noe, men var fortsatt klart lavere enn ett år tidligere. Sesongkorrigerede verditall for juli og august tyder på forholdsvis små endringer i volumet av den tradisjonelle vareimporten gjennom sommermånedene i år.

Verdien av den tradisjonelle vareimporten var i perioden januar-august i år om lag den samme som i tilsvarende periode i 1982. Innførselen til konsum hadde økt med noe under 10 prosent, men importen til investering regnet uten skip og oljeplattformer m.v. var gått tilbake med om lag samme prosentsats. Innførselen til vareinn-sats viste svak nedgang i verdi blant annet som følge av redusert oljeimport.

Prisindeksen for den tradisjonelle vareimporten har endret seg lite siden 4. kvartal i 1982, etter sterk vekst i sommerhalvåret ifjor. Prisstigningen har gjennomgående vært svak de siste

årene, og indeksen var i 2. kvartal bare vel 8 prosent høyere enn hele tre år tidligere.

Importveksten i USA og i de vest-europeiske landene har vært svært ulik det siste året. Tabellen nedenfor viser endringene i verdien av den norske eksporten til EF og USA for enkelte viktige varegrupper og for total vareeksport fra de 7 første månedene i fjor til samme periode i år. Eksporten til USA har vokst særlig sterkt, men det ser ut til at stigningen bare i liten grad har falt på spesielt konjunkturfølsomme varer. Det meste av økningen skriver seg fra økt eksport av fisk, råolje, maskiner og transportmidler. Men oppgangen i USA har påvirket utenlandsetterspørselen etter norske varer indirekte og er i stor grad årsaken til den sterke etter-spørselsøkningen etter metaller og kjemikalier på kontinentet.

Eksportverdi for varer i perioden januar- juli. Prosentvis vekst fra 1982 til 1983.

	EF	USA
I alt	15,1	34,7
Fisk og fiskevarer	44,1	120,6
Treforedlingspro- dukter	-6,8	50,9
Råolje og naturgass	17,4	646,9
Kjemikalier	39,7	3,6
Jern og stål	1,4	200,0
Aluminium	17,2	-11,7
Maskiner og transport- midler	-5,0	31,6

Foreløpige tall for utenriksregnskapet for første halvår i år viser et overskudd på driftsregnskapet på nesten 7 milliarder kroner, mer enn en fordobling fra første halvår i fjor. Året 1983 kan komme til å gi et overskudd på driftsregnskapet av størrelsen 13-15 milliarder kroner, som i så fall vil være høyere enn rekordoverskuddet i 1981. Det er da antatt at eksportverdien for råolje og naturgass vil å bli nær uendret fra første til annet halvår i år, dessuten er verdien ikke nedjustert slik det gjøres i nasjonalbudsjettene. Til grunn for anslaget ligger også at eksportverdien av tradisjonelle varer vil vokse moderat i annet halvår i år,

mens importverdien av tradisjonelle varer vil ta seg noe sterkere opp.

Når overskuddet på driftsregnskapet har økt så sterkt fra første halvår 1982 til første halvår i år, skriver det seg fra en betydelig vekst i eksportverdien av råolje og redusert underskudd i handelen med tradisjonelle varer. Dette reduserte underskuddet skyldes en økning på om lag 10 prosent i verdien av eksporten, mens importverdien bare økte meget svakt. I motsatt retning virket økningen i importen av skip, oljeplattformer og direkte import til Nordsjøen, og en forverring både i tjenestebalansen og i rente- og stønadsbalansen.

K O N J U N K T U R T E N D E N S E N E I U T L A N D E T :

SAMMENDRAG

Det ser nå ut til at konjunktorene er på vei oppover i de vestlige industrilandene, men for landene sett under ett er veksttakten lavere enn under tidligere oppganger. Samlet industriproduksjon passerte en konjunkturbunn omkring årsskiftet, og i de fleste større OECD-landene økte totalproduksjonen i årets første kvartal. Men bortsett fra i USA er det liten fart i oppgangen, og kontrasten mellom utviklingen i USA og Vest-Europa har blitt sterkere etter hvert. Mens totalproduksjonen i USA steg med en årlig rate på hele 9 prosent i 2. kvartal, var økningen i de fleste større vest-europeiske land svært moderat.

Både ulik pengepolitikk og finanspolitikk har bidratt til den store forskjellen i veksttakten mellom USA og Vest-Europa. Dessuten viser tidligere erfaringer at det ofte tar en viss tid før et konjunkturomslag i USA slår igjennom i Vest-Europa. OECD vurderte i sin julirapport virkningene av USAs finanspolitikk i 1982 som ekspansiv, mens finanspolitikken i de seks andre store OECD-landene ble vurdert som kontraktiv. Det samme gjelder for 1983, bortsett fra for Frankrike og Storbritannia, der finanspolitikken vurderes som konjunkturpolitisk nøytral.

Lagerbevegelser har gitt særlig sterke vekstimpulser i første del av 1983, spesielt i Vest-Europa. Den private konsumetterspørselen har også vært i vekst, men i flere land først og fremst på bekostning av sparingen. Investeringssetterspørselen har foreløpig ikke tatt seg opp igjen. Tidligere har det også tatt en viss tid før et omslag oppover har gitt seg uttrykk i økt investeringsvilje, men denne gangen er investeringssetterspørselen i særlig stor grad hemmet av lav kapasitetsutnyttelse i tillegg til høyt rentenivå. Det kan derfor ikke utelukkes at et oppsving i investeringene vil utebli i Vest-Europa, og i så fall vil oppgangen neppe kunne bli langvarig. OECD ventet i juli en økning på bare 1/2 prosent fra 1983 til 1984 i de samlede investeringene i fast realkapital og lager i organisasjonens sju største medlemsland.

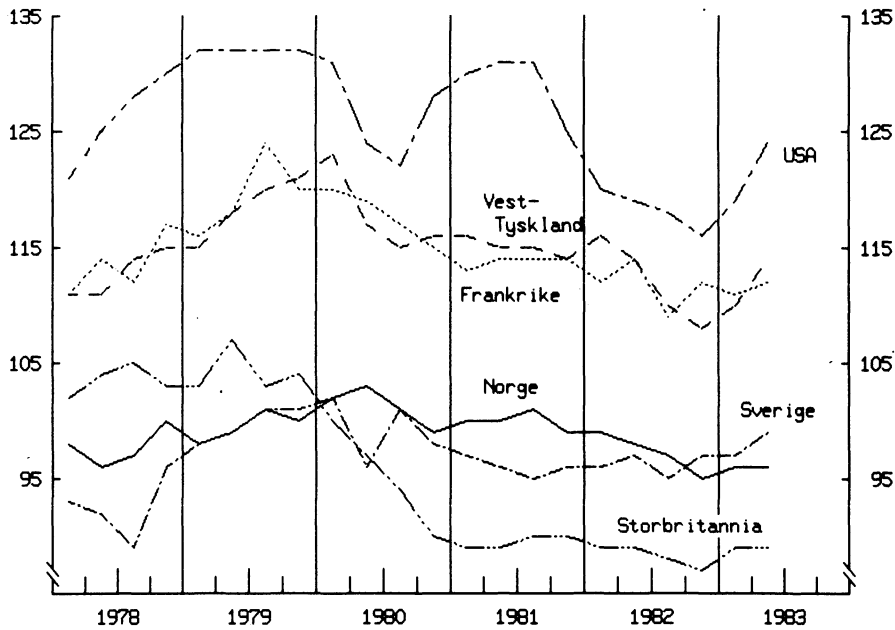
I sin siste halvårsrapport regnet OECD med en vekst i bruttonasjonalproduktet på vel 3 prosent i USA og Japan i 1983 (fra året før) og henholdsvis 4 1/2 og 3 1/2 prosent i 1984. For Vest-Europa under ett regnet OECD bare med svært svak oppgang; produksjonsøkningen ble anslått til 1/2 prosent i 1983 og 1 1/2 prosent 1984. For Frankrike og Italia ventes til og med en svak nedgang i år, og i Vest-Tyskland vil produksjonsveksten etter disse prognosene bli meget svak, bare 1/2 prosent. For de fleste mindre land i Vest-Europa regnet OECD med stort sett noe sterkere vekst enn for de større landene, både i 1983 og 1984.

Det ser i øyeblikket ut til at utsiktene for de vest-europeiske industrilandene bedømmes noe ulikt i USA og i Vest-Europa. Mens europeiske vurderinger stort sett er forbeholdne, vurderer flere amerikanske forskningsinstitutter utsiktene for Vest-Europa noe mer optimistisk. Noen av dem har gitt uttrykk for at det uventede kraftige oppsvinget i USA, sammen med høy dollarkurs, kan komme til å dra igang en bred og mer markert internasjonal konjunkturoppgang neste år.

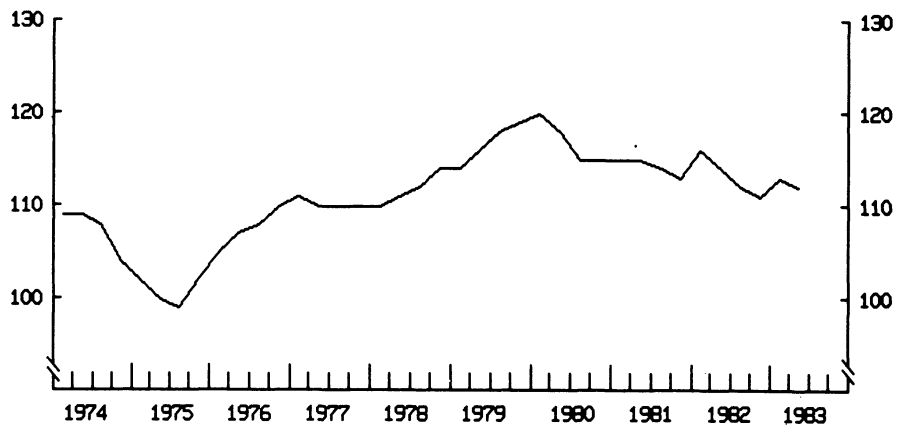
Arbeidsløsheten holder seg høy og er i mange vest-europeiske land fortsatt i oppgang. Også i USA er den fortsatt høy, men har gått noe ned hittil i år. For OECD-området sett under ett lå arbeidsløsheten i hele første halvår omkring 9 prosent.

Konsumprisene steg bare svakt i de sju største OECD-landene fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år - særlig som følge av synkende oljepriser og rentesatser. I 2. kvartal var prisstigningen sterkere (5-6 prosent årlig rate). En rekke råvarepriser er nå økende, men foreløpig ikke råoljeprisene. OECD venter en moderat økning i stignings-takten for prisene på varer og tjenester levert til privat konsum utover i 1983 og 1984. I flere store land følger myndighetene tendensene i prisstigningen særlig nøye, og det er fare for at den økonomiske politikken kan bli strammet ytterligere til selv ved bare en moderat tiltakende prisvekst.

Figur 26.
 Industriproduksjon uten bergverksdrift og kraftforsyning i utvalgte land.
 Sesongkorrigert. 1975=100.
 Beregnet på grunnlag av OECD Main Economic Indicators.

Figur 27. 1)
 Industriproduksjonen i Vest-Europa.
 Sesongkorrigert. 1975=100

1) Tallet for 2.kvartal 1983 bygger bare på oppgaver for de fire største landene.

BRUTTONASJONALPRODUKTET I UTVALGTE
LAND
Prosentvis volumendring fra fore-
gående år

	1982	1983	1984
OECD	-0,2	2	3 1/4
Danmark	3,1	1	1/2
Frankrike	1,7	- 1/2	1/2
Italia	-0,3	- 1/2	2
Japan	3,0	3 1/4	3 1/2
Norge	-0,6	1/4	1
Storbritannia	1,2	1 3/4	2 1/4
Sverige	-0,1	1 3/4	2 1/2
Vest-Tyskland	-1,1	1/2	1 3/4
USA	-1,7	3	4 1/2

K i l d e : OECD, Economic Outlook
juli 1983.

KONSUMPRISSTIGNINGEN I UTVALGT LAND
Prosentvis endring fra foregående år

	1982	1983	1984
OECD	7,8	5 3/4	6
Danmark	10,1	6 1/2	5
Frankrike	11,8	9	7 1/2
Italia	16,6	15 1/2	12 1/4
Japan	2,7	2	2 1/2
Norge	11,3	8 1/2	7
Storbritannia.	8,6	6	6
Sverige	8,6	10 1/2	5
Vest-Tyskland.	5,3	3	3
USA	6,1	4 1/4	5 1/4

K i l d e : OECD, Economic Outlook
juli 1983.

RÅVAREPRISENE

Prisene på råvarer utenom olje er fremdeles i klar stigning. Oppgangen er ventet å fortsette utover i slutten av 1983 og i 1984. Matvarene har hittil steget sterkest i pris; HWWA-Institut für Wirtschaftsforschung's råvareindeks for matvarer lå ved utgangen av august hele 24 prosent høyere enn ett år tidligere. Også for metaller var oppgangen sterk (13 prosent). Blant metallene er det aluminium som har hatt den

sterkeste prisoppgangen hittil i år.

Etter en lang periode med ustabil oljemarked, har de internasjonale oljeprisene holdt seg svært stabile i vår- og sommermånedene i år. OPEC's referansepris på 29 dollar pr. fat for arabisk lett olje har blitt opprettholdt siden OPECmøtet i mars. Oljeproduksjonen har økt i løpet av sommeren, både i OPEC-landene og i andre oljeeksporterende land. I følge "Petroleum Intelligence Weekly" var oljeproduksjonen i OPEC-landene i august kommet opp i 18,5 millioner fat pr. dag mot 15,9 millioner fat pr. dag i første halvår. Trass i at dette er godt over det fastsatte produksjonstaket på 17,5 millioner fat pr. dag, har OPEC klart å opprettholde referanseprisen på 29 dollar pr. fat. Dette skyldes en svak økning i verdens totale oljeetterspørsel i løpet av sommeren, først og fremst fordi oljeselskapene nå øker sine oljelagre. Etter nedtrappingen gjennom det siste halvannet år. Dessuten er verdens totale oljeforbruk også i svak oppgang.

En viktig årsak til den stabile oljeprisen det siste halvåret er at store oljeprodusenter utenfor OPEC, blant annet Mexico og Storbritannia, ikke har forsøkt å øke sine markedsandeler ved å underby OPEC's referansepris.

De fleste prognoser varsler en økning i oljeetterspørselen i første halvdel av 1984. Ifølge OPEC's rådgivende komite vil etterspørselen etter olje rettet mot OPEC minst bli 20 millioner fat pr. dag i 1984. Dette kan gi rom for en moderat økning i referanseprisen.

STORBRITANNIA

Storbritannia passerte en lite markert bunn allerede sommeren 1981, over ett år tidligere enn de fleste andre vestlige land. Den kraftige nedgangen i industriproduksjonen stoppet opp allerede tidlig i 1981, men først fra slutten av 1982 tok en ny oppgang til. Bruttonasjonalproduktet har derimot stort sett vært i moderat stigning siden sommeren 1981. Men konjunktur-oppgangen i Storbritannia har hittil vært svakere enn vanlig for tidligere

konjunkturoppganger i etterkrigstiden. I 1. kvartal i år lå bruttonasjonalproduktet bare 2 1/2 prosent over bunnivået to år tidligere mens i de tre foregående konjunkturoppgangene var produksjonsøkning de knapt første to år av oppgangene 5 prosent, 9 1/2 prosent og 6 1/2 prosent. Etter NIESR's (National Institute of Economic and Social Research) siste anslag - som nylig er offentliggjort - fortsatte bruttonasjonalproduktet å stige 2. kvartal, til tross for stagnasjon i industriproduksjonen.

De viktigste drivkreftene bak oppgangen var - som i tilsvarende fase av tidligere konjunkturoppganger - det private konsumet og lagerendringer. En del av lageroppbyggingen ble gjenspeilt i økt vareimport, samtidig som eksporten etter foreløpige oppgaver er anslått å ha gått noe ned. I betraktning av konjunkturoppgangen i USA og Vest-Europa og den bedring av konkurransevnen som følger av kursutviklingen er det grunn til å anta at eksportnedgangen er forbigående. Samlede investeringer i fast realkapital, som økte noe i 1. kvartal etter markert stigning i offentlige investeringer og i boligbygging, gikk trolig noe ned igjen i 2. kvartal.

Selv om veksten i britisk økonomi gjennomgående har tiltatt gjennom det siste året, er det fortsatt en underliggende tendens til økende arbeidsløshet, men den er ikke så markert som tidligere. Den sesongkorrigerte arbeidsløshetsprosenten endret seg lite gjennom de 7 første månedene i 1983, og lå i juli på 12,4 mot 11,8 ett år tidligere.

De britiske myndigheter gjorde i juli kjent at de ville skjære ned offentlige utgifter med et beløp på over 500 mill. pund. Men finanspolitikken er neppe blitt tilsvarende strammet til; de offentlige utgiftene har i en tid ligget betydelig høyere enn planlagt, og den antydde nedskjæringen må delvis sees på denne bakgrunn. Nedskjæringene vil i første rekke ramme den militære sektor og helsevesenet.

For 1983 under ett venter NIESR alt i alt moderat vekst, en gradvis økning i prisstigningstakten og et lite overskudd på betalingsbalansen med utlandet. NIESR's prognoser for 1983 er mer optimistiske enn OECD's siste prog-

noser fra juli (se tabellvedlegget). For 1983 under ett venter NIESR en økning i bruttonasjonalproduktet på 2,3 prosent fra året før, mot OECD's prognose på 1 3/4 prosent. NIESR's prognoser ligger høyere enn OECD's prognoser for alle anvendelseskomponentene av bruttonasjonalproduktet, særlig for det private konsumet.

Når det gjelder konjunkturprofilen gjennom 1983 venter NIESR at veksttakten i bruttonasjonalproduktet skal øke sterkt fra 2. til 3. kvartal, men deretter avta noe. Veksten i konsumeterspørselen, den sterkeste drivkraften bak oppgangen, vil ventelig svekkes noe i løpet av 1983. Vekstimpulsene som kom fra avskaffelsen av avbetalingsreguleringene i juli har trolig allerede ebbet ut, og med en uendret stigning i nominelle lønninger, med sterkere vekst i konsumprisene og fortsatt nedgang i sysselsettingen, er det neppe grunn til å regne med nevneverdig stigning i det private konsumet gjennom året.

Både NIESR og OECD venter at også lagerendringene ville bidra sterkt til produksjonsveksten i 1983 - som vanlig i denne fasen av en konjunkturoppgang. Investeringene i fast realkapital er derimot normalt en "sen" konjunkturindikator - dvs. den passerer i regelen de konjunkturrelle vendepunktene senere enn samlet produksjon, og NIESR venter ingen vesentlige endringer i investeringene gjennom 1983.

For 1984 venter NIESR atskillig svakere produksjonsvekst (1,7 prosent fra året før) enn i 1983, mens OECD venter økt veksttakst (2 1/4 prosent). I betraktning av at konjunkturoppgangen i Storbritannia allerede vil ha vart i 2 år i 4. kvartal 1983 synes NIESR's prognoser ikke særlig bemerkelsesverdige. Men NIESR venter ett viktig avvik fra konjunkturmønsteret; etter instituttets prognoser vil investeringsveksten bli enda svakere i 1984 enn i 1983. Bakgrunnen for dette er nedgang i investeringene i Nordsjøen og en svak utvikling i boliginvesteringene, som har hatt - en trolig forbigående - ekspansjon som følge av nedgang i korttidsrenten i fjor. Som normalt for konjunkturfasen ventes bidraget til produksjonsveksten fra lagerutviklingen å minske betydelig i 1984, men det vil fortsatt være positivt. Etter NIESR's prognoser vil ek-

sporten være den sterkeste drivkraften bak den forholdsvis svake veksten i 1984.

VEST-TYSKLAND

Vest-Tyskland passerte en konjunkturbunn mot slutten av fjoråret. Indikatoren for næringslivets konjunkturvurdering ("Business Sentiment") var i nedgang gjennom første halvår i fjor, men tok til å stige igjen fra høsten 1982. Industriproduksjonen viste derimot stigende tendens først fra siste årsskifte. Fra 4. kvartal i fjor til 2. kvartal i år økte industriproduksjonen med om lag 6-7 prosent regnet som årlig rate, etter en nedgang på hele 10 prosent årlig rate gjennom de to foregående kvartalene. Juliindeksen lå på samme relativt høye nivå som juniindeksen. Arbeidsløsheten har stort sett vist økning hittil i år, men arbeidsløshetsprosenten gikk litt ned i løpet av sommeren. I august var den likevel så høy som 9,3. Tallet på sysselsatte fortsatte å gå ned, men ikke så kraftig som tidligere. Produksjonsveksten gjennom første halvår har stort sett slått ut i økt produktivitet.

Etter sesongkorrigererte oppgaver var bruttonasjonalproduktet i nedgang både i 3. og 4. kvartal i fjor, men økte i 1. og 2. kvartal i år med henholdsvis om lag 2 prosent og 4 prosent sesongkorrigerert årlig rate.

Det var den innenlandske etterspørselen som bidro sterkest til konjunkturoppgangen; både i 1. og 2. kvartal økte den delen av bruttonasjonalproduktet som går til innenlandske anvendelser med 4 prosent årlig rate. Konsumetterspørselen og lagerutviklingen ga de sterkeste vekstimpulsene. Konsumetterspørselen var i god vekst allerede i 1. kvartal og ekspanderte uvanlig sterkt i 2. kvartal. Dette hadde sammenheng med forserte innkjøp av varige forbruksvarer, særlig biler, før forhøyelsen av merverdiavgiften fra 1. juli i år.

Investeringene i fast realkapital endret seg forholdsvis lite i 2. kvartal, etter en uvanlig kraftig stigning (rundt 15 prosent årlig rate) i foregående kvartal. Som nevnt i juni-over-

sikten hadde oppgangen i 1. kvartal i stor grad sammenheng med stimulerings tiltak med relativt kortvarige virkninger.

Derimot bidro lagerutviklingen betydelig til veksten både i 1. og 2. kvartal. Det var særlig lagrene av råstoffer og halvfabrikat som ble bygd opp, etter alt å dømme i påvente av produksjonsstigning for ferdigvarer og økende råvarepriser. Utviklingen av norsk vareeksport må blant annet sees på denne bakgrunn.

Takten i prisstigningen er fortsatt moderat; i august lå konsumprisindeksen bare 3 prosent høyere enn ett år tidligere. Forhøyelsen av merverdiavgiften fra 1. juli ser foreløpig ikke ut til i vesentlig grad å ha blitt skjøvet over på forbrukerne.

Utenrikshandelen ga ingen vekstimpulser i 1. halvår i år. Vare- og tjenesteeksporten sett under ett stagnerte i 2. kvartal, men vareeksporten alene tok etter sesongkorrigererte oppgaver til å øke noe for første gang på mer enn et år. Det var særlig eksporten til USA, og - noe overraskende - også til utviklingslandene, som steg. Nedgangen i kursen på tyske mark (5,5 prosent fra mars til juni overfor dollar og 1 prosent overfor Vest-Tysklands viktigste handelspartnere i gjennomsnitt) har økt vest-tyske varers internasjonale konkurransevne.

Importen har økt sterkere enn ventet. Særlig sterkt steg importen av råvarer og halvfabrikat, blant annet som følge av spekulative lageroppkjøp.

Vest-Tysklands betalingsbalanse viste et betydelig underskudd i juli, men for de første 7 månedene av 1983 under ett viste den et overskudd på 3,1 milliarder mark, mot et underskudd på 0,6 milliarder mark i samme tidsrom i fjor.

Etter ordreutviklingen å dømme vil veksten i de nærmeste månedene bli noe svakere enn i 2. kvartal; innenlands- og utenlandsordrene lå henholdsvis 8 og 11 prosent (årlige rater) lavere i 2. enn i 1. kvartal.

DIW (Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung) venter en vekst i bruttonasjonalproduktet på bare 2 prosent (årlig rate) fra 2. til 3. kvartal, mot som tidligere nevnt, 4 prosent i 2. kvartal og 2 prosent i 1. kvartal.

Også for hele andre halvår under

ett venter DIW fortsatt vekst. For 1983 under ett venter DIW i august en økning i bruttonasjonalproduktet på 0,5 prosent fra 1982. Dette er samme prognose som de 5 vest-tyske forskningsinstituttene offentliggjorde i mai og OECD i juli. I lys av en forholdsvis gunstig investeringsutvikling i 1. halvår har DIW oppjustert prognosen for vekst i investeringene i fast realkapital til 3 prosent (2 prosent etter DIW's mai-prognose og 1 3/4 prosent etter OECD's juliprognose). Lagerutviklingen ventes derimot nå å bli noe svakere enn etter prognosene i mai og juli.

Veksttakten i 1984 ventes å bli noe sterkere (2 prosent) enn i 1983, men også dette er en uvanlig svak vekst til å være i en konjunkturoppgang. DIW retter i sin august-rapport sterk kritikk mot myndighetenes økonomiske politikk - "myndighetene anser fortsatt reduksjon i de offentlige budsjettunderskottene som viktigere enn reduksjon av arbeidsløsheten". Instituttet anbefaler en finanspolitikk som tar sikte på høyere vekstrater enn de som den gjeldende budsjettplan innebærer og mener at "dette vil være nødvendig for å overvinne den lange stagnasjonsperioden".

FRANKRIKE

I Frankrike er den økonomiske utviklingen fortsatt preget av regjeringens tilstrammingspolitikk, som ble innledet i fjor vår. Det ble gjort nærmere rede for denne politikken i juni-oversikten. Tilstrammingsiltakene har rammet det private forbruket sterkt; forbrukernes kjøpekraft ble redusert med 1,2 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, og det private konsumet gikk ned med 2 prosent (årlig rate) i samme tidsrom. Også boligbyggingen gikk betydelig ned. Offentlig konsum og offentlige investeringer økte derimot, men stigningen hadde sammenheng med effektueringen av utbetalinger som myndighetene hadde bundet seg til etter 1982-budsjettet. Volumet av vareeksporten gikk ned med hele 10 prosent (årlig rate) fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, men tilfeldige svingninger har trolig spilt sterkt inn; eksporten tok seg betydelig opp igjen i 2. kvartal.

Industriproduksjonen har gjennomgående gått litt opp siden slutten av fjoråret, men tendensen er svært uklar. Arbeidsløshetsprosenten har holdt seg om lag uendret på nesten 9 hittil i år (til og med juli). Etter foreløpige opplysninger gitt i pressen økte bruttonasjonalproduktet med bortimot 1 prosent (årlig rate) fra 1. kvartal til 2. kvartal, etter å ha holdt seg uendret fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år.

Bremsetiltakene tok i første rekke sikte på å ramme det private forbruket, som etter OECD's anslag gikk ned med 1/4 prosent (sesongkorrigert årlig rate) fra 2. halvår i fjor til 1. halvår i år og med 1 prosent i 2. halvår. Gjennom 1984 ventes bare meget svak vekst i forbruket. Men også investeringene i fast realkapital er i nedgang og ventes etter OECD's prognoser å fortsatt å gå ned (med 2 1/2 prosent fra 1982 til 1983 og med 1 1/2 prosent i 1984). Utenriksøkonomien er derimot antatt å gi vekstimpulser både i 1983 og 1984; etter OECD's prognoser vil volumet av vare- og tjenesteeksporten øke med henholdsvis 2 1/4 prosent og 4 prosent i de to årene, mens de tilsvarende ratene for importvolumet ventes å bli henholdsvis -1/2 prosent og 2 prosent.

Denne utviklingen i samlet etter-spørsmål vil innebære bare små endringer i bruttonasjonalproduktet i begge årene, henholdsvis -1/2 prosent og 1/2 prosent regnet fra året før. De franske myndigheter har nylig offentliggjort noe mindre pessimistiske prognoser for utviklingen i bruttonasjonalproduktet; en økning på 0,1 prosent i 1983 og 1 prosent i 1984.

Bremsepolitikken - som nylig er utvidet med nye tiltak, blant annet skatteforhøyelser, økte trygdeinnbetalinger og forhøyelse av arveavgiften - er planlagt å fortsette også gjennom 1984. Det kan se ut til at den hittil har virket som ønsket på handelsbalansen; underskuddet ble redusert fra 30 milliarder frcs. i 1. kvartal til 3 milliarder frcs. i 2. kvartal. Det store underskuddet i 1. kvartal var imidlertid i stor grad et resultat av spekulasjon mot francen før devalueringen i mars. Det er således ennå ikke klart om myndighetene vil nå det målet de har satt seg for utviklingen av utenriksunderskuddet i år: En reduks-

sjon med 50 prosent i forhold til 1982 (på 93 milliarder frcs.).

Den kraftige oppgangen i dollar-kursen kan sette regjeringens målsetting for prisstigningstakten - 6 prosent i 1984 - i fare. Konsumprisindeksen lå i juli 9,4 prosent høyere enn ett år tidligere.

Bremsepolitikken har rammet sysselsettingen hardt. Det er nå 2,0 millioner arbeidsløse i Frankrike, og tallet ventes å stige til 2,2 millioner ved utgangen av året. Arbeidsløshetsprosenten var i juli 8,9.

De siste tallene fra rundspøringer om næringslivets konjunkturvurderinger understøtter OECD's prognoser om produksjonsnedgang gjennom 1983. Overvekten av foretak som venter nedgang steg sterkt fra 1. til 2. kvartal, og den økte også noe i løpet av sommeren (fra mai til juni).

ITALIA

Heller ikke i Italia er det noen klare tegn til konjunkturomslag oppover. Industriproduksjonene gikk ned med hele 18 prosent (årlig rate) fra 1. til 2. kvartal etter sesongkorrigerte oppgaver, men endret seg lite fra april til juni. Arbeidsløsheten er fortsatt i stigning, og arbeidsløshetsprosenten var i mai - den siste måneden en har tall for - helt oppe i 10,5. Næringslivets konjunkturvurdering er fortsatt svært pessimistiske og har endret seg lite i løpet av første halvår. Prisstigningen er fremdeles meget sterk, men har avtatt noe i løpet av de tre siste kvartalene. Så sent som i august lå konsumprisindeksen likevel hele 13,7 prosent høyere enn ett år tidligere. Den innenlandske etterspørselen har hittil i år vært sterkt bremsert av en stram pengepolitikk, og det er i første rekke eksporten som gir vekstimpulser. Men også offentlig forbruk og lagerutvikling har - etter OECD's julianslag - gitt visse vekstimpulser i første halvår.

For hele 1983 under ett ventet OECD i juli en nedgang i bruttonasjonalproduktet fra året før på en halv prosent. Både det private forbruket og investeringene i fast realkapital vil etter prognosene trekke produksjonen ned; disse to komponentene ventes å gå

ned med henholdsvis en kvart prosent og 3 1/4 prosent fra året før. For 1984 venter OECD vekst, men svært moderat - men en stigningsrate på 2 prosent i bruttonasjonalproduktet fra året før. Et svakt omslag er da ventet både for det private konsumet (+1 3/4 prosent) og investeringene i fast realkapital (+1 prosent), og også lagerutviklingen er antatt å ville gi vekstimpulser. Impulsene fra utenriksøkonomien vil derimot etter prognosene bli negative; både eksporten og importen er ventet å øke sterkere enn året før, men med betydelig sterkere vekst i importen (3 1/4 prosent) enn eksporten (2 1/2 prosent).

SVERIGE

Som nevnt i junioversikten ventet de svenske myndighetene i vår en eksportledet konjunkturoppgang gjennom 1983 etter stagnasjonen i 1982. Utviklingen i de fleste konjunkturindikatorer utover våren og sommeren synes å støtte disse prognosene. Det synes imidlertid som om oppgangen foreløpig er begrenset til industrien som er mer konjunkturfølsom enn de fleste andre næringer. Sammenliknet med oppgangen i USA er aktivitetsøkningen i Sverige forholdsvis moderat og har ennå ikke påvirket arbeidsmarkedsutviklingen. Likevel er konjunkturoppgangen i Sverige sterkere enn i de fleste andre vest-europeiske land. Av etterspørselskomponentene for bruttonasjonalproduktet er det likevel trolig bare eksporten som gir vekstimpulser; hjemmemarkedsetterspørselen ser ennå ut til å være i stagnasjon.

Industriproduksjonen passerte et vendepunkt i fjor sommer og har siden vist stort sett jevn økning. Etter en nedgang på 2 prosent fra 2. til 3. kvartal 1982 steg industriproduksjonen i årets siste kvartal med 4 prosent årlig rate og i hvert av de to første kvartalene i 1983 med 8 prosent. Kurven for kapasitetsutnyttningen i industrien vendte oppover igjen i 4. kvartal i fjor og har siden vært i moderat stigning. Konjunkturoppgangen i industrien er i første rekke konsentrert om primærindustriene, mens f.eks. verkstedindustrien sett under ett ennå ikke har vist klar oppgang.

Industriens samlede tilgang på nye ordrer lå i 2. kvartal på samme nivå som i 1. kvartal sett under ett. Eksportordrene gikk imidlertid klart opp. En viss tilbakegang for innenlandske ordre må i noen grad ses på bakgrunn av store enkeltordrer til verkstedindustrien i mars. En konjunkturbarometerundersøkelse fra juni tyder på at en betydelig del av industriforetakene venter kraftig produksjonsøkning både i 3. og 4. kvartal i år. I så fall vil kapasitetsutnyttningen stige ytterligere, siden det ikke er ventet noen øking i produksjonskapasiteten.

Siden forverringen i fjor høst har situasjonen på arbeidsmarkedet endret seg lite. Arbeidsløsheten fortsatte å ligge på et relativt høyt nivå i sommermånedene. I første halvår under ett var det i gjennomsnitt om lag 20 000 flere arbeidsløse enn i samme perioden 1982. Ser en bort fra virkningen av de omfattende arbeidsmarkedstiltakene har sysselsettingen i hele første halvår ligget betydelig under sysselsettingen i samme periode i fjor. Dette gjelder også industrisysselsettingen.

Mye tyder på at arbeidsmarkeds-situasjonen vil forverres på nytt utover høsten. Antall ledige plasser ligger fortsatt svært lavt, og i juli var tallet på nymeldte ledige plasser 10 prosent lavere enn i samme måned i fjor. Aldersklassen 16-19 år, som i stor grad rykker inn på arbeidsmarkedet i høst, er betydelig større enn for ett år siden (14 000 flere i juli i år enn i juli i fjor). Samtidig fortsetter antall kvinner som søker seg ut på arbeidsmarkedet å øke.

Til tross for bedringen i industriens kapasitetsutnyttning gikk industriinvesteringene etter det svenske statistiske sentralbyråets maiundersøkelse ned med 17 prosent, regnet i volum, fra 1981 til 1982. Nedgangen omfattet samtlige industrigrener, bortsett fra kjemisk industri. Etter foretakenes planer for 1983 å dømme ser det ut til at industriens investeringsvolum vil gå ned med 5 prosent fra 1982 til 1983. Foreløpige vurderinger tyder ikke på noe klart omslag oppover i 1984 heller.

Statistiska Centralbyråns konjunkturbarometer for varehandelen i juni tyder på at detaljomsetningen gikk ned i 2. kvartal. Nedgangen falt i sin

helhet på handelen med varige forbruksvarer, herunder biler. Det ble i juli nyregistrert 11 100 personbiler, eller 16 prosent færre enn i juli 1982.

Prisstigningstakten er fortsatt i oppgang i Sverige. Siden februar i år har stigningstakten over året for konsumprisene økt fra 8 prosent til 9,1 prosent (i juli). Prisutviklingen i Sverige må vurderes på bakgrunn av valutakursutviklingen, som har vært preget av devalueringen av den svenske kronen i oktober i fjor. Også forhøyelsen av merverdiavgiften fra 1. januar har bidratt til å drive konsumprisene i været.

Utenrikshandelen med varer fortsetter å utvikle seg positivt. I sommermånedene viste den såkalte "snabb-statistikken" et rekordoverskudd på handelsbalansen for juni (3,1 milliarder kroner) og også et visst overskudd i juli (0,8 milliarder kroner). Eksportverdien gikk opp med 24 prosent fra januar-juli ifjor til samme periode i år, mens importen gikk ned med 19 prosent. Verditalleene peker mot en volumoppgang på om lag 10 prosent for eksporten og 3 prosent for importen.

Den gunstige utviklingen i utenriksøkonomien må i første rekke sees på bakgrunn av devalueringene i 1981 og 1982 som har gjort svenske varer mer konkurransedyktige på verdensmarkedet. Samtidig har den internasjonale etterspørselen på viktige svenske eksportprodukter har begynt å stige. Oppgangen i dollarkursen har forsterket eksportverdiøkningen for blant annet tremasse og viktige metaller. Blant metallene det særlig eksporten av kopper og aluminium, sølv og platina som har vist klar økning i volum. Til sammen økte eksportverdien for disse varene med hele 50 prosent. Jernmalms eksporten har derimot fortsatt å synke hittil i år, mens eksporten av tremasse har snudd oppover. Innenfor verkstedindustrien har det vært kraftig oppgang i eksportverdien for personbiler, datamaskiner, varige husholdningsvarer og skip.

Som nevnt i junioversikten ventet Ekonomidepartementet i april en økning i bruttonasjonalproduktet på 1,8 prosent fra 1982 til 1983. OECD regnet i sin juliprognose med om lag like sterk produksjonsøkning, men med sterkere nedgang i det private konsumet og i investeringene i fast kapital (hen-

holdsvis 2 prosent og 1 prosent, mot Ekonomidepartementets aprilprognoser på henholdsvis 1,5 og 0,6 prosent). På den annen side ventet OECD sterkere vekstimpulser fra utenriksøkonomien enn Ekonomidepartementet. Eksportvolumet ble ventet å øke med om lag 6 1/2 prosent av begge, men OECD hadde en lavere importprognose (+3/4 prosent) enn Ekonomidepartementet (+1,8 prosent). OECD ventet en sterkere konsumprisøkning enn Ekonomidepartementet (hele 10 1/2 prosent fra 1982 til 1983).

For 1984 foreligger det bare prognoser fra OECD, som venter en noe sterkere, men fortsatt moderat, vekst i bruttonasjonalproduktet (2,5 prosent) enn året før. Det er særlig et omslag i utviklingen av det private forbruket som ventes å gi økte vekstimpulser, men også et forholdsviss svakt omslag oppover i investeringene i fast kapital vil etter prognosene bidra til en sterkere produksjonsvekst i 1984. Fra utenriksøkonomien vil derimot vekstimpulsene avta, til tross for en ventet økning i stigningstakten for eksporten (fra 6 1/2 prosent til 7 1/4 prosent), takten i importveksten ventes å øke enda sterkere (fra 3/4 prosent til 3 1/2 prosent).

USA

Konjunkturoppgangen i USA virker nå adskillig mer solid fundert enn da junioversikten ble skrevet. Bruttonasjonalproduktet steg med hele 9,2 prosent (sesongkorrigert årlig rate) fra 1. til 2. kvartal, etter en vekst på 2,6 prosent kvartalet før. De sterkeste drivkreftene kom i årets første måneder fra boligbygging, private kjøp av varige forbruksvarer og lagerreterspørsel, mens både investeringene i maskiner og utstyr og eksporten stagnerte. I 2. kvartal har også investeringene utenom boligbygging - kanskje uventet - tatt seg noe opp; de økte med 6 prosent (sesongkorrigert, årlig rate) fra 1. til 2. kvartal, etter en nedgang på 1,5 prosent kvartalet før. Boliginvesteringene fortsatte samtidig å øke meget sterkt, men veksttakten har i de aller siste månedene vist tegn til å synke. Det

private forbruket steg enda sterkere i 2. enn i 1. kvartal; spareraten var i 2. kvartal ned på et eksepsjonelt lavt nivå, noe som kanskje kan tas som en indikasjon på at publikum har tillit til at konjunkturoppgangen vil fortsette. På den annen side gikk eksporten ned i 2. kvartal, mens importen viste uvanlig sterk stigning.

Tallene for enkelte viktige konjunkturindikatorer de aller siste månedene kan peke mot noe svakere fremtidig produksjonsvekst. Blant annet gikk tilgangen på nye ordrer til industrien noe ned i sommermånedene. Dette var den viktigste enkeltårsaken til at indeksen for ledende indikatorer - som i gjennomsnitt (men med betydelig spredning) varsler konjunkturomslag tre kvartaler på forhånd - bare økte med 0,3 prosent i juli, mot en stigning på 1,9 prosent i juni og 1,0 prosent i mai. Men erfaringer viser at en enkelt måneds endring i veksttakten for de ledende indikatorene ikke behøver å varsle noen endring i den fremtidige økonomiske utviklingen. Indeksen for de såkalte sammenfallende indikatorer, som tar sikte på å gi et bilde av de aktuelle konjunkturtendensene - økte med 1,1 prosent både i juni og juli, etter en oppgang på 1,8 prosent i mai.

På bakgrunn av den økonomiske utviklingen hittil i år kan OECD's prognoser for produksjonsutviklingen fra 1982 til 1983 - en økning på 3 prosent i bruttonasjonalproduktet regnet i volum - kanskje synes å være litt på den forsiktige siden. Drivkreftene bak produksjonsveksten ser nå ut til i større grad å ville komme fra innenlandsetterspørselen, samtidig som utenriksøkonomien vil bidra til å bremse produksjonsveksten mer enn OECD forutsatte i juli.

De fleste amerikanske forskningsinstituttene venter at veksttakten vil holde seg høy også i 3. kvartal i år - om enn ikke fullt så høy som i 2. kvartal. Deretter ventes veksttakten å gå ned til 4-5 prosent årlig rate, og kanskje bli enda lavere i løpet av 1984. Dette blir av de fleste ansett som en gunstig utvikling, fordi en noe svakere veksttakt enn den nåværende vil redusere faren for at myndighetene strammer til pengepolitikken slik at det markerte investeringsoppsvinget som pleier å komme i konjunkturoppgangens senere faser, kan komme til å bli

sterkt svekket eller endog utebli.

OECD venter en stigning på 4 1/2 prosent i bruttonasjonalproduktet fra 1983 til 1984, med både privat konsum og investeringer som viktige drivkrefter. Utenriksøkonomien vil etter OECD's prognoser bremse produksjonsveksten enda sterkere enn i 1983, selv om det regnes med et omslag oppover i eksportutviklingen; volumet av importen av varer og tjenester ventes å øke med hele 10 prosent.

Den kraftige økningen i den innenlandske etterspørselen hittil i år må ses på bakgrunn av en forholdsvis ekspansiv finanspolitikk, som har gitt et betydelig underskudd i regjeringens budsjett (om lag 200 milliarder dollar). Pengepolitikken har hittil i år ikke vært så stram at den har hindret oppgangen. Trass i at pengemengden har økt betydelig utover måltallene, ser det nå ut til å være en alminnelig oppfatning at pengepolitikken likevel ikke foreløpig vil strammes ytterligere til. De seneste månedenes tegn til noe svakere etterspørselsvekst enn tidligere i år synes å ha redusert myndighetenes motiver for en slik tilstramming, og det er nå bred enighet om at oppgangen vil komme til å fortsette gjennom 1984. For 1985 synes derimot utsiktene mer usikre; høyere kapasitetsutnyttning og sysselsetting kan da ha drevet prisstigningstakten betydelig i været, og ført til en kraftig tilstramming av den økonomiske politikken. I tillegg vil fortsatt høye budsjettunderskudd etter mange amerikanske økonomers oppfatning føre til nye renteforhøyelser, som vil kunne ha negative virkninger på investeringene.

Det amerikanske forskningsinstituttet DRI, som trolig er blant de mest optimistiske, ventet i september en vekst i bruttonasjonalproduktet på 5 prosent fra 1983 til 1984 (mot OECD's prognose på 3 prosent). Konsumet ventes fortsatt å bidra mest til veksten, men også investeringene i fast kapital utenom boligbygging ventes å øke betydelig - med 7 prosent fra året før (OECD: +1/2 prosent). Utenriksøkonomien ventes fortsatt å bremse veksten, trolig blant annet fordi en venter at dollarkursen med fortsatt høyt rentenivå, vil holde seg høy. For 1985 venter DRI en vekst i bruttonasjonalproduktet på vel 3 prosent.

OECD antar at prisstigningstakten

gradvis vil øke gjennom 1983 og 1984 og komme opp i en årlig rate på 5 3/4 prosent i 2. halvår 1984. Arbeidsløshetsprosenten er ventet å holde seg høy, men ikke fullt så høy som for 1983 under ett (10 1/4 prosent).

JAPAN

I Japan er økonomien i moderat oppgang. Etter en vekst på bare 1,8 prosent fra 3. til 4. kvartal i fjor fortsatte den innenlandske etterspørselen å stige forholdsvis svakt også i de første månedene av 1983, men eksporten tok til å ta seg opp igjen. Industriproduksjonen endret seg lite gjennom 1982, men har vist betydelig stigning hittil i år fram til juli, og trolig har veksten i bruttonasjonalproduktet vært noe sterkere i 2. kvartal enn i 1. kvartal. OECD ventet i sin juli-prognose en økning i bruttonasjonalproduktet på 3 1/4 prosent fra 1982 til 1983, etter en vekst på 3 prosent året før. Det er mulig at OECD's prognoser, som var basert på utviklingstendensene bare i årets første kvartal, ligger noe på den pessimistiske siden. Den siste tidens utvikling i USA, som har vært betydelig gunstigere enn ventet, støtter en slik antagelse; USA betyr svært mye for japansk eksport som fortsatt synes å være svært konkurransedyktig. For 1984 venter OECD bare en ubetydelig sterkere vekst i bruttonasjonalproduktet (3 1/2 prosent) enn i 1983.

Den klart viktigste drivkraften bak den moderate oppgangen i Japan er det private konsumet, som av OECD er ventet å øke med 3 1/4 prosent i 1983 og 3 1/2 prosent i 1984, etter en vekst på 4,2 prosent i 1982. Også i Japan ventes lagerutviklingen å gi betydelige etterspørselsstimulanser. OECD regner med at investeringene i fast realkapital utenom boliger vil ta seg opp fra og med annet halvår i år, men som følge av nedgang tidligere i år vil de for 1983 under ett etter OECD-prognosene ligge på om lag samme nivå som året før. Fra 1983 til 1984 venter OECD en stigning i slike investeringer på 3 3/4 prosent. En rundspørring som den japanske nasjonalbank nylig har foretatt, synes å understøtte OECD's antagelser om et

investeringsoppsving i annet halvår i år, blant annet stimulert av utsiktene til en betydelig økning i foretaksfortjenestene.

Arbeidsløsheten i Japan er fortsatt svært lav; arbeidsløshetsprosenten har gjennom 1982 og fram til juli i år svingt omkring 2,5.

Prisutviklingen i Japan er enda mer eksepsjonell sett under internasjonal synsvinkel; konsumprisstigningen har hittil i år holdt seg praktisk talt uendret fram til og med juli og lå da bare 2,2 prosent høyere enn ett år tidligere.

Til tross for moderate stimuleringsiltak i fjor høst og i vår har finanspolitikken stort sett vært for-

holdsvis restriktiv. Pengepolitikken har - etter OECD's vurderinger - tillatt en vekst i kredittilbudet som svarer omtrent til etterspørselsutviklingen, men denne har på sin side vært bremsset av høy og økende realrente. Mange japanske økonomer mener at nye stimuleringsiltak vil være nødvendige dersom ikke konjunkturoppgangen i tiden fremover bare skal bli eksportledet - blant annet anbefales økte boliglån, økte utgifter til offentlige arbeider, skattelettelser og rentereduksjoner. Om disse anbefalingene i vesentlig grad vil vise seg å slå igjennom, kan veksten komme til å bli betydelig sterkere - særlig i 1984 - enn etter OECD's juliprognoser.

TABELLVEDLEGG FOR NORGE

Tabell 1. Industriproduksjon. Endring i sesongkorrigert indeks fra foregående tremånedersperiode. Prosent

	1982/83			
	Aug.-okt.	Nov.-jan.	Feb.-april	Mai-juli
Bergverksdrift ¹⁾ , industri og kraftforsyning	-1,8	0,9	1,1	0,5
Bergverksdrift ¹⁾	-6,0	-13,6	19,3	1,3
Industri	-1,7	0,5	-1,3	0,9
Kraftforsyning	-1,4	5,3	10,6	-1,2
Produksjon ²⁾ etter anvendelse:				
Eksport	-5,3	0,3	1,1	4,4
Konsum	0,1	1,5	0,6	-1,0
Investering	-4,9	1,1	-3,4	0,6
Vareinnsats i bygg og anlegg	-2,0	2,2	-1,3	-2,2
Vareinnsats ellers	-1,2	1,6	0,4	0,7

1) Utenom utvinning av olje og naturgass.

2) Bergverksdrift (utenom utvinning av råolje og naturgass), industri og kraftforsyning i alt.

Tabell 2. Industriproduksjon. Endring i ukorrigert indeks fra samme periode året før. Prosent

	Feb.-april	Mai-juli
Industri i alt	-4,0	-2,1
Næringsmidler, drikkevarer og tobakk	-2,3	1,3
Tekstilvarer, bekledningsvarer, lær og lærvarer	-13,4	-14,4
Trevarer	-1,4	-4,0
Treforedling	-8,8	4,1
Grafisk produksjon og forlagsvirksomhet	0,2	0,4
Kjemiske produkter, mineralolje-, kull-, gummi- og plastprodukter	1,4	4,4
Mineralske produkter	-8,0	-2,1
Jern, stål og ferrolegeringer	-8,0	2,3
Ikke-jernholdige metaller	-2,3	4,2
Metallvarer	-6,5	-5,7
Maskiner	1,3	-2,1
Elektriske apparater og materiell	0,6	-1,4
Transportmidler	-13,2	-14,4
Tekniske og vitenskapelige instrumenter, foto- og optiske artikler	-3,3	-7,4
Industriproduksjon ellers	-4,9	-12,1

Tabell 3. Registrert arbeidsløshet. 1 000 personer

	1982					1983				
	April	Mai	Juni	Juli	Aug.	April	Mai	Juni	Juli	Aug.
I alt	37,8	31,2	31,5	34,0	45,1	61,4	56,0	57,5	60,7	68,7
Herav industri, bygge- og anleggsvirksomhet	16,5	12,5	12,0	12,6	14,7	27,0	24,1	22,8	23,8	..

Tabell 4. Arbeidsmarked. Endring i sesongkorrigerte tall fra foregående tremånedersperiode. Prosent

	1982/83			
	Sept.-nov.	Des.-feb.	Mars-mai	Juni-aug.
Arbeidsløshet	19,7	25,4	2,9	5,7

Tabell 5. Detaljomsetning

	1982/83			
	Aug.-okt.	Nov.-jan.	Feb.-april	Mai-juli
<u>Omsetningsvolum i alt, sesongkorrigerte tall</u>				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode ..	0,1	-3,0	2,9	-2,4
<u>Omsetningsverdi, ukorrigerte tall</u>				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere				
I alt	10,0	5,6	5,7	5,2
Av dette:				
Nærings- og nytelsesmidler	8,4	3,7	3,3	5,7
Møbler og innbo	8,5	5,5	8,3	7,0
Bekledning og tekstilvarer	4,2	1,9	4,9	3,0
Motorkjøretøyer og bensin	14,8	9,5	8,1	4,8

Tabell 6. Utenrikshandel¹⁾

	1982/83			
	Sept.-nov.	Des.-feb.	Mars-mai	Juni-aug.
<u>Eksportverdi</u>				
Sesongkorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode	7,9	1,0	9,4	-6,7
Ukorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere	-2,1	6,9	14,3	11,3
<u>Importverdi</u>				
Sesongkorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode	7,8	-11,4	4,1	0,2
Ukorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere	5,1	-2,5	4,8	-0,5

1) For eksporten regnet uten skip, oljeplattformer mv., råolje og gass, for importen uten skip og oljeplattformer mv.

TABELLVEDLEGG FOR UTLANDET

Tabell 1. Storbritannia, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1975=100	Ordretilg. ¹⁾ Sesongkorr. 1975=100	Detaljoms.- volum Sesongkorr. 1978=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 15/1-74 = 100
1 9 8 1					
September	90,2	88	105,9	2 555	301,0
Oktober	90,7	88	106,2	2 583	303,7
November	89,7	82	105,6	2 616	306,9
Desember	88,5	87	104,5	2 629	308,8
1 9 8 2					
Januar	88,4	87	106,9	2 671	310,6
Februar	89,7	87	106,1	2 680	310,7
Mars	89,8	83	106,6	2 688	313,4
April	89,1	91	106,3	2 715	319,7
Mai	89,5	90	106,9	2 740	322,0
Juni	88,0	72	107,2	2 773	322,9
Juli	88,2	82	108,0	2 814	323,0
August	88,2	87	109,4	2 832	323,1
September	88,4	89	109,3	2 866	322,9
Oktober	87,7	98	109,3	2 885	324,5
November	86,8	82	110,0	2 906	326,1
Desember	87,7	90	112,2	2 949	325,5
1 9 8 3					
Januar	90,0	81	110,1	2 983	325,9
Februar	89,3	78	111,1	3 001	327,3
Mars	89,0	77	111,9	3 026	327,9
April	89,1	81	112,9	3 021	332,5
Mai	89,9	87	113,7	2 970	333,9
Juni	88,9	87	114,0	2 968	334,7
Juli			113,9	2 957	336,5
August			113,0	2 942	

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

Tabell 2. Vest-Tyskland, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1976=100	Ordretilg. ¹⁾ Sesongkorr. 1976=100	Detaljoms.- volum Sesongkorr. 1970=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1976=100
1 9 8 1					
September	109	106,2	123	1 408	125,4
Oktober	107	98,7	125	1 467	125,8
November	107	100,9	125	1 523	126,4
Desember	106	105,4	124	1 583	126,8
1 9 8 2					
Januar	106	103,4	122	1 635	127,9
Februar	104	95,1	124	1 663	128,2
Mars	107	99,7	123	1 707	128,4
April	106	94,2	120	1 742	129,0
Mai	105	96,7	118	1 789	129,8
Juni	105	100,9	115	1 831	131,1
Juli	102	101,1	114	1 852	131,4
August	104	97,6	120	1 902	131,2
September	101	92,1	116	1 997	131,6
Oktober	99	94,9	118	2 034	132,0
November	102	103,8	119	2 072	132,3
Desember	101	121,4	117	2 089	132,6
1 9 8 3					
Januar	103	115,4	119	2 130	132,9
Februar	100	97,7	120	2 212	133,0
Mars	102	101,7	126	2 253	132,9
April	103	98,9	115	2 287	133,2
Mai	105	100,0	122	2 310	133,7
Juni	107	98,8		2 336	134,2
Juli	106			2 341	134,7
August					135,1

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til verkstedindustrien fra innenlandske kunder.

Tabell 3. Frankrike, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1970=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1980=100 ¹⁾
1 9 8 1			
August	129	1 837	289,6
September	131	1 852	292,9
Oktober	131	1 877	296,5
November	131	1 896	299,2
Desember	131	1 917	301,0
1 9 8 2			
Januar	129	1 928	304,1
Februar	128	1 946	307,2
Mars	128	1 962	310,8
April	129	1 982	314,5
Mai	129	2 000	317,0
Juni	129	2 027	127,0
Juli	126	2 039	127,4
August	126	2 046	127,8
September	126	2 045	128,3
Oktober	128	2 046	129,0
November	129	2 039	130,2
Desember	126	2 028	131,3
1 9 8 3			
Januar	128	2 019	132,6
Februar	128	2 020	133,5
Mars	128	2 014	134,8
April	128	2 004	136,5
Mai	131	2 029	137,4
Juni	128	2 038	138,2
Juli		2 033	139,4

1) Før juni 1982, 1970 = 100.

Tabell 4. Italia, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1975=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1975=100
1 9 8 1			
September	129,3		267,9
Oktober	126,2	2 096	273,2
November	134,6		277,8
Desember	126,9		280,7
1 9 8 2			
Januar	128,4	2 089	284,4
Februar	134,8		288,2
Mars	131,7		290,8
April	130,9	1 954	293,5
Mai	128,8		296,8
Juni	121,9		299,6
Juli	126,4	2 119	304,0
August	115,0		309,5
September	121,7		313,9
Oktober	118,6	2 110	320,1
November	123,2		324,3
Desember	119,3		326,5
1 9 8 3			
Januar	120,0	2 218	331,1
Februar	122,2		335,5
Mars	120,4		338,6
April	114,0	2 263	342,1
Mai	117,0		345,4
Juni	114,0		347,4
Juli			350,7
August			352,1

Tabell 5. S v e r i g e , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1968=100	Ordretilg.1) Ukorrigert 1970=100	Arbeidsløshet Ukorrigert 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1980=100
1 9 8 1				
September	124	266	127	114,5
Oktober	126	309	133	115,0
November	126	269	128	115,4
Desember	125	320	125	114,9
1 9 8 2				
Januar	125	284	153	117,4
Februar	126	271	135	119,0
Mars	124	309	124	119,3
April	125	283	112	120,1
Mai	129	263	116	120,7
Juni	126	724	131	121,1
Juli	124	229	133	121,9
August	121	286	166	122,2
September	123	362	176	122,9
Oktober	126	343	127	124,6
November	124	324	134	125,6
Desember	127	398	140	125,9
1 9 8 3				
Januar	128	331	147	129,1
Februar	127	339	155	128,8
Mars	126	388	149	129,3
April	129	300	122	130,3
Mai	130	292	135	131,1
Juni	129	327	158	131,8
Juli			154	132,9
August			179	

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til verkstedindustrien ekskl. skipsverft fra innenlandske kunder.

Tabell 6. U S A , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1967=100	Ordretilg.1) Sesongkorr. Mrd.dollar	Detailjoms.- volum2) Sesongkorr. Mrd.dollar	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1967=100
1 9 8 1					
August	153,2	24,87	45,3	7 978	276,5
September	151,1	24,31	44,9	8 236	279,3
Oktober	148,0	22,53	44,1	8 669	279,9
November	145,0	24,37	44,2	9 100	280,7
Desember	142,0	22,13	44,0	9 571	281,5
1 9 8 2					
Januar	138,5	21,72	43,0	9 346	282,5
Februar	140,9	21,56	44,5	9 669	283,4
Mars	140,1	21,71	44,4	9 881	283,1
April	138,7	22,81	44,7	10 256	284,3
Mai	137,9	20,31	45,8	10 384	287,1
Juni	137,7	19,93	44,2	10 466	290,6
Juli	138,1	19,93	44,5	10 828	292,2
August	138,0	18,74	44,3	10 931	292,8
September	137,1	20,22	44,6	11 315	293,3
Oktober	135,0	20,13	44,9	11 576	294,1
November	134,0	19,98	45,8	11 906	293,6
Desember	134,5	19,68	45,8	12 036	292,4
1 9 8 3					
Januar	136,7	20,51	45,7	11 446	293,1
Februar	138,2	19,18	45,2	11 490	293,2
Mars	140,4	20,03	46,1	11 381	293,4
April	143,1	22,59	47,0	11 328	295,5
Mai	145,0	22,30	48,2	11 192	297,1
Juni	146,6	23,27		11 146	298,1
Juli	149,5				299,3

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til investeringsvareindustrien.

2) 1972-priser.

Tabell 7. J a p a n , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1975=100	Ordretilg. ¹⁾ Sesongkorr. Mrd.yen	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1975=100
1 9 8 1				
August	145,6	736	1 160	143,2
September	148,6	740	1 280	145,6
Oktober	150,2	772	1 270	146,1
November	150,3	698	1 250	145,7
Desember	149,5	762	1 240	146,1
1 9 8 2				
Januar	148,7	762	1 270	146,1
Februar	147,6	887	1 230	145,7
Mars	149,5	676	1 300	146,0
April	146,8	636	1 330	147,1
Mai	138,0	746	1 340	147,6
Juni	139,9	714	1 400	147,6
Juli	139,1	701	1 350	146,5
August	139,7	744	1 350	147,6
September	140,2	719	1 410	150,2
Oktober	136,4	649	1 430	150,6
November	139,5	703	1 390	149,0
Desember	138,2	752	1 420	148,7
1 9 8 3				
Januar	138,8	713	1 600	149,0
Februar	138,1	728	1 600	148,5
Mars	141,2	847	1 530	149,4
April	140,7	656	1 580	150,0
Mai	141,1	673		151,6
Juni	143,1			150,5
Juli	143,3			149,8

1) Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

